

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

Ključ do večje
produktivnosti

Četrtek, 12. novembra 1964
Št. 44, leto XXII.

DVAJSET PREGLEDANIH PODJETIJ IN PRAV TOLIKO PREDLOGOV ZA UPRAVNO KAZENSKI POSTOPEK

V OKVIRU

Šoferji in delovna razmerja

Ko so inšpektorji dela pregledali 20 delovnih organizacij cestnega prometa v Sloveniji, so ugotovili, da je tako delovni čas, kot počitek, nagrajevanje delavcev itd. neurejeno, da ustreznih pravilnikov ali nimajo ali pa so neusklajeni z veljavnimi predpisi in zakoni. Razmere v teh podjetjih kažejo na dokaj brezbrizen odnos samih delovnih organizacij do vseh teh vprašanj. Inšpekcija dela je zaradi grobih kršitev, ugotovljenih pri pregledih, predlagala tako rekoč vse odgovorne vodje v delovnih organizacijah in delovne organizacije cestnega prometa v upravno kazenski postopek.

V dvajsetih delovnih organizacijah cestnega prometa je bilo na dan pregleda zaposlenih 6552 delavcev, od tega 5106 moških, 913 žensk in 533 vajencev. Vseh uporabnih vozil je bilo 1642. Pri pregledu so inšpektorji ugotovili, da ima le 13 delovnih organizacij poseben pravilnik o delovnih razmerjih, od tega so bili le štirje usklajeni s prečiščenim besedilom zakona o delovnih razmerjih, ki je bilo objavljeno leta 1961! Sedem delovnih organizacij pa internega pravilnika o delovnih razmerjih sploh nima.

Zaradi takih pomanjkljivosti je tudi delovni čas voznikov motornih vozil dokaj neurejen. Razen delovnih organizacij, ki imajo tudi mestni promet, ni nobena druga z internimi predpisi določila trajanje delovnega časa voznikov. Opravičujejo se,

da ni mogoče vnaprej določiti delovnega časa, ker je njihova dejavnost odvisna od organizacij, za katere opravljajo usluge. Kakšen, oziroma kolikšen je delovni čas voznikov motornih vozil v medkrajevnem prometu zaradi nepopolne evidence v tovrstnih delovnih organizacijah ni mogoče zanesljivo ugotoviti. Podjetja vodijo evidenco le na podlagi potnih nalogov, ki jih izpolnjujejo vozniki sami. Za delovno organizacijo evidence delovnih ur nima uporabne vrednosti, ker jim je osnova za obračun osebnega dohodka le prevoženi tonski kilometer. Za obračun potnih stroškov pa skupna odsotnost od kraja bivanja.

Po podatkih potnih obračunov, ki so na voljo, je večina voznikov motornih vozil lani

opravila od 300 do 400 delovnih ur na mesec. Povprečno 1404 vozniki so delali 400 do 500 ur na mesec (različno po posameznih mesecih, največ voznikov je vozilo tako v poletnih mesecih), nad 500 ur mesečno pa je lani vozilo skupaj 283 voznikov motornih vozil. Čeprav je v opravljenih urah zajeto poleg učinkovitega dela tudi neefektivno delo, kažejo ti podatki na veliko preobremenjenost voznikov motornih vozil, obenem pa tudi na nedogovorno ravnanje vodilnih ljudi v delovnih organizacijah, ki s takimi obremenitvami ogrožajo varnost prometa. Da je temu tako, kažejo podatki prometnih nesreč v lanskem letu, pri katerih so bili vozniki teh dvajsetih delovnih organizacij udeleženi 1347-krat. 25 teh nesreč se je zgodilo v nadurnem delu. Pri teh nezgodah je bilo poškodovanih 43 voznikov, ki so zaradi zdravljenja izgubili 1059 delovnih dni.

V delovnih organizacijah cestnega prometa, razen v dveh, pravijo, da ni mogoče določiti, kaj je učinkovito in kaj neefektivno delo šoferjev. Iz pravilnikov o delitvi osebnega dohodka pa bi se dalo zaključiti, da na splošno delovne organizacije priznavajo kot učinkovito delo polno in prazno vožnjo, delo v garaži ter nakladanje in razkladanje tovora. Ne priznavajo pa v učinkovito delo čuvanja tovo-

ra, pripravljenost, stojnine, vzdrževanje motornih vozil in podobno.

Kot se v delovnih organizacijah cestnega prometa ne držijo z zakonom predpisanega delovnega časa za šoferje, tako se tudi po večini ne držijo predpisov o počitku. Po določilih 210. člena ZDR (zakona o delovnih razmerjih) imajo vozniki po vsaki peti uri vožnje pravico do polurnega počitka. Le malo pa je delovnih organizacij, ki bi se tega določila v resnici držale. To opravičujejo s tem, da gre v mestnem prometu za specifičnost in da mora teči promet neprekinjeno. V medkrajevnem prometu pa odstopanje od teh določil opravičujejo s tem, da bi bilo neumestno na ta račun podaljšati skupno trajanje vožnje na posameznih relacijah.

Tudi določila po 211. členu ZDR, po katerem imajo delavci med enim in drugim koledarskim dnevom pravico do dvanaajsturnega nepretrganega počitka, se v delovnih organizacijah cestnega prometa ne držijo. Pravijo, da šoferjem v medkrajevnem prometu, prav tako pa tudi v mestnem prometu, tega počitka ni mogoče dati, ker je voznikov premalo, ker je veliko nadomestnih in izrednih voženj. Prav tako so izgovori, kar zaveda tedenski počitek, ki pripada voznikom motornih vozil po določilih 212. in 214. člena ZDR. Tedenski počitek nepretrpgoma 32 ur ni zagotovljen zlasti v tistih delovnih organizacijah, ki imajo premalo delavcev-voznikov. Čudno pa je, da prav v teh delovnih organizacijah ni nikakršnih prizadevanj, da bi povečali število voznikov.

Dokaj neurejen je tudi letni dopust v delovnih organizacijah cestnega prometa. Lani so ga vozniki motornih vozil izkoristili takole: enkratno ga je izkoristilo 554 voznikov, na dva dela ga je delilo 615 voznikov, na več delov ga je drobilo 709 voznikov, medtem ko deloma ni izkoristilo letnega dopusta 186 voznikov, v celoti pa ne 37 voznikov.

Osební dohodek obračunavajo voznikom in sprevodnikom v delovnih organizacijah cestnega prometa zelo različno. V 15 delovnih organizacijah plačujejo delo po času, ko vozniki delajo v delavnicah na popravilu voz, v primerih čakanja, na lokalnih vožnjah, ali kadar opravljajo delo, ki se ne da normirati. Največkrat obračunavajo osebni dohodek po prevoženih tonskih kilometrih, in sicer v osmih delovnih organizacijah, in po vseh prevoženih kilometrih v osmih (Nadalj. na 2. strani)

Nagrajevanje strokovnjakov je v sistemu nagrajevanja po delu najbolj zapostavljeno. V delovnih organizacijah so izdelali sisteme nagrajevanja, ki zajemajo delavce v proizvodnji, nekje celo mojstre, toda pri strokovnjakih se nagrajevanje po delu v večini primerov zaustavi.

Toda ob teh nespodbudnih primerih je nekaj delovnih organizacij že spoznalo, da je treba tudi strokovnjake z dohodki čimbolj tesno vezati na porast produktivnosti, poslovnega uspeha delovne enote ali področja dela, na katerega oni odločilno vplivajo. Ker položaj ni rožnat, bi pričakovali, da bodo vsaj ti, ki so te slabosti že opazili in jih začeli odpravljati, posredovali svoje izkušnje tudi drugim delovnim organizacijam in jim tako pomagali izboljšati celovitejši sistem nagrajevanja. Namesto te pomoči na prošnje, da bi posredovali svoja načela in sisteme nagrajevanja strokovnjakov, so nekatera podjetja odgovorila, da tega ne morejo posredovati drugim, ker bi izdali — poslovno tajno.

Poslovna tajna je že v svoji osnovi in tendenci, ki se prenekaateri avtor teh načel se teh slabosti močno zaveda. Prav gotovo nekaj, kar bo čas in družbeni razvoj slej ko prej prerasel. Če je osnovni cilj socialistične družbene skupnosti, da napredujemo kot celota, da v njej posameznik najde svoj položaj in možnosti vsestranskega razvoja svoje osebnosti, potem preveliko skrivanje uspehov po-

Strokovnjaki in poslovna tajna

meni odtegotvanje izkušenj, izsledkov, rezultatov, ki so iz tega nastali, drugim članom socialistične skupnosti.

Vsekakor drži, da nekatera podjetja dajejo več v razvoj tehnologije, organizacije dela, da z bolj ali manj uspešnimi znanstvenimi metodami izboljšujejo svojo proizvodnjo in v to vlagajo del svojih sredstev. Če bi lahko vsakdo takoj prišel, zlasti do tehničnih izsledkov, bi to pomenilo, da so nekateri obsojeni na to, da bodo del sredstev trošili v raziskave, drugi pa bi se lahko brez stroškov z rezultati raziskav okoriščali.

To je eden izmed najbolj tehničnih vidikov zadrževanja poslovne tajne. Toda tudi ob tem se porajajo nekatera vprašanja: ali niso naša podjetja zainteresirana, da s čim boljšo tehnologijo proizvajajo za trg. To bi pomenilo korist za potrošnika na notranjem trgu, pomenilo bi tudi uspešnejše vključevanje v mednarodni trg, ali ne bi bilo boljše, da se tu povezujejo kot pa skrivajo za svojimi plotovi!

Toda, če pustimo ob strani poslovno tajno, potem nikakor ne moremo pristati na to, da bi ne obsojali tistih delovnih organizacij, ki svoje rezultate in izkušnje pri sistemu nagrajevanja strokovnjakov, skrivajo pod geslom poslovne tajne pred drugimi delovnimi organizacijami. Smatramo, da ni primerno, da bi tehnologija dela, zlasti organizacija dela, vpliv strokovnjaka na proizvodnjo, tako postala nekaj, do česar bi proizvajalci naše skupnosti ne mogli imeti vploga.

Morda nimamo prav, toda vsiljuje se prepričanje, da se v teh delovnih organizacijah tudi boje, da bi se pri sistemu nagrajevanja strokovnjakov, razkrile tudi številne pomanjkljivosti, ki pa jih podjetja ne zaradi poslovne tajne, temveč zaradi ugleda vodstva, ne želijo posredovati drugim.

Zavedamo se tudi trenutnih težav pri iskanju meril za nagrajevanje strokovnjakov. Tudi ta še niso izdelana in prenekaateri avtor teh načel se te slabosti močno zaveda.

In prav zato, ker so te izkušnje izredno važne za nadaljnji porast produktivnosti in življenjske ravni proizvajalcev, je ravno na tem področju potrebno izmenjavati čim več izkušenj, tako dobrih kot tudi slabih, da bomo naposled uspeli izgraditi tudi uspešnejše sisteme nagrajevanja strokovnjakov.

V. T.

RAZMIŠLJANJA O NERACIONALNEM ADMINISRAIVNEM DELU

Prihranki v administraciji, ne samo v neposredni proizvodnji

V številnih podjetjih spoznavajo, da so edina stvarna pot napredka: zniževanje stroškov, povečanje produktivnosti in rentabilnosti. Pri tem mislijo v pretežni meri na neposredno proizvodnjo, ne pa tudi na izboljšanja v tehnično administrativnih službah. Nekateri zavodi pomagajo delovnim organizacijam pri uvedbi samotrčnejšega organizacijskega sistema, ki pa v več primerih pomeni samo »lažjo« razdelitev dela v upravnih službah, manj pa njeno racionalizacijo in boljši vpliv na proizvodne rezultate.

Iz družbenih pobud, da ni razlik med delavci in uslužbenci, je naša statistika prenehala spremljati gibanje zaposlenih v navedenih kategorijah. Zato tudi za letošnje leto nimamo na razpolago nobenih primerjalnih podatkov. Za lansko leto lahko ugotovimo, da smo v Sloveniji zaposlili 6,3% novih administrativno-tehničnih moči in 5,1% delavcev. Za letos pa vemo le to, da je na Zavodih za zaposlovanje pripravljenih 2181 delovnih mest za administrativno-tehnično osebje in 12.427 za delavce. Torej iščemo sorazmerno več »uslužbencev« kot delavcev.

Če bi šlo pri tem v pretežni meri za strokovno tehnični kader, ki ga našim podjetjem primanjkuje, potem bi bila ta tendenca vzpodbudna. Toda lahko smo resno zaskrbljeni, da gre bolj le za administrativni kader; ali še več, če niso v tem številu zajeti predvsem »novi kadri« samo z osnovnošolsko izobrazbo.

Razumljivo je, da bo z bodočim tehničnim razvojem, z modernizacijo raslo razmerje med neposrednimi proizvajalci in administrativno tehničnim osebjem v korist slednjih. Nevarnost pa je, da če moderniziramo proizvodnjo, uvajamo nove izboljšave, nagrajujemo po

delu, proizvodnih uspehih, puščamo pri tem vnevar administracijo. Nevzpodbudno je, če v industriji postopoma uvajamo polavtomatske stroje; v administraciji pa so še zmerom glavno delovno orodje: svinčnik, pisalni stroj, enostaven račuški stroj...

V Združenih državah je na primer elektronika prodrla in začela svojo pot v administraciji. Pri nas hodimo zaenkrat obratno pot.

Ob tem se moramo nujno vprašati, zakaj?

Verjetno bi lahko poiskali vzrok v pojmovanju sistema dohodka. — Če je za nas zanimiva samo neposredna proizvodnja, če samo v njej iščemo in uveljavljamo nekatera merila nagrajevanja, potem je razumljivo, da ostala področja, ki so tudi strošek, zapostavljamo. Pri nas je še zelo razvita mentaliteta, da imamo proizvodne in nevroizvodne ekonomske enote, produktivne in režijske grupe. V proizvodnih, produktivnih enotah, uvajamo akorde, normative, skupinske norme itd., medtem ko za »neproizvodne« obračunavamo dohodek po tarifni postavki, po analitski oceni delovnega mesta, ali celo samo po dogovoru.

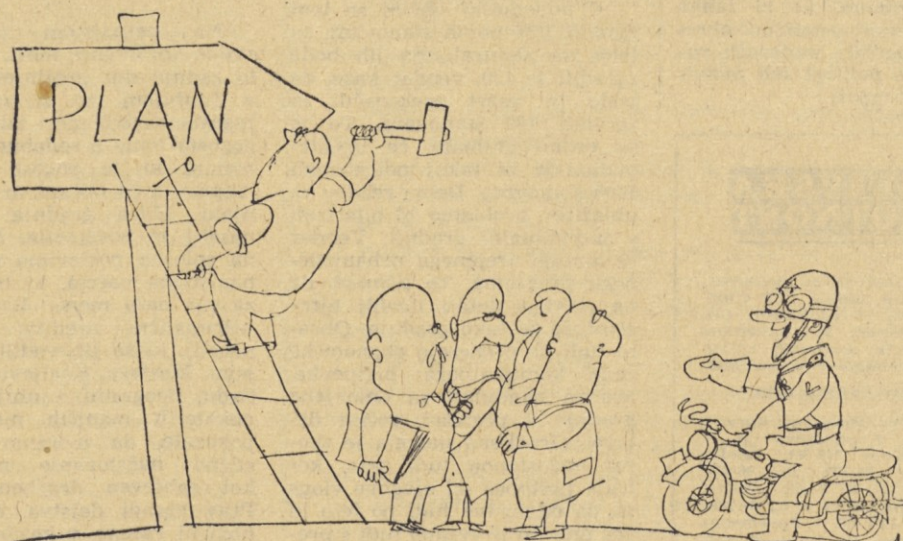
Pri tem ne gre za neko for-

malno dlakocepstvo, kako neko stvar poimenujemo, temveč za bistvena pojmovanja, ki pogujejo sistem nagrajevanja, delitve, ki tako tudi obračajo pogled od vseh problemov rentabilnosti samo na nekatere.

V delovnih organizacijah so že začeli izračunavati, koliko sredstev lahko razdelijo na osebne dohodke, koliko na sklade. Računajo, kolikšen odstotek morejo predstavljati materialni stroški in kolikšen osebni. Računajo še marsikaj, toda v večini primerov pozabljajo izračunati, koliko jih sme in koliko naj jih stane administrativno-upravno vodstvo. Zaradi takšne prakse pojmovanj tudi v teh ekonomskih enotah ne delijo dohodka po delu, nimajo svoje sume stroškov kot v proizvodnih enotah. Zato tudi znotraj delovnih enot ni interesa po zmanjševanju, racionalizaciji, saj ti proizvajalci vedo in čutijo, da so samo strošek v proizvodnji, da so jim dohodki dodeljeni in da bi s kakršno koli racionalizacijo ne izboljšali svojega materialnega položaja, temveč bi si nakopali samo še več dela. Zato tudi opazne tendence po povečanju števila zaposlenih.

V nekaterih delovnih organizacijah smo že lahko opazili razveseljivo novost, da so povečali proizvodnjo ob enakem številu zaposlenih. To pa povsod tam, kjer so korenito posegli v proizvodni proces, kjer so začeli uveljavljati nagrajevanje po delu. Čas bi že bil, da bi od redkih vzpodbudnih primerov v nekaterih administrativno upravnih vodstvih, kjer opravijo ta vodstva več dela z istim številom zaposlenih, prešli na širše gibanje, katero bi prav tako kot rezultati v neposredni proizvodnji, pomagalo izboljševati življenjski standard vseh zaposlenih.

-vit

Aktualna dilema: KAŽIPOT — ALI OBVEZNA SMER?

— Dovolite, jaz se na te stvari bolj spoznam — pri obvezni smeri nič ne govorimo o samostojnosti pa o samoupravljanju, samoodgovornosti, samoiniciativi in podobnih stvareh za civiliste!

Karikatura: MILAN MAVER

NESPOŠTOVANJE DOGOVORA

Na osnovi sporazuma, doseženega med republiškimi zavodom za zaposlovanje delavcev SRS in Republiškimi zavodom SR Črne gore, naj bi gradbena podjetja Slovenije zaposlovala delavce iz Črne gore. Ljubljanski zavod za zaposlovanje delavcev je po tem sporazumu povabil na razgovor predstavnike gradbenih podjetij svojega območja, na katerem so se domeni, da bodo vsa podjetja naredila plan in potrebo po novih delavcih do 15. novembra letos ter to sporočila zavodu. Gradbeno podjetje »Tehnograd« pa je potrebovalo takoj 20 do 30 novih delavcev. Zavod za zaposlovanje je podjetju »Tehnograd« svetoval, naj se samo obrne na Zavod za zaposlovanje delavcev v Titogradu. Slednji je podjetju posredoval povezavo z zavodi v Titogradu, Ivangradu, Bjelem polju in Plevljah. Še posebej pa so »Tehnograd« opozorili, naj

najprej iščejo delavce pri zavodih v Nikšiću, Baru in Ulcinju.

Predstavniki gradbenega podjetja »Tehnograd« je obiskal navedene zavode v Črni gori in se z njimi točno dogovoril o zaposlitvi določenega števila delavcev. Pogovorili so se, kakšne delavce potrebuje »Tehnograd«, za kakšna dela, kakšni so pogoji dela in koliko lahko dobijo osebnega dohodka ter po kakšnih kriterijih. Razen tega je predstavnik Titograda vsem zavodom, s katerimi se je dogovarjal, dal tudi napisane potrebe in tudi pogoje za obrazložitvami. Delavci iz Črne gore so prispeli v Ljubljano med 10. in 14. oktobrom. Vendar pa je iz Titograda prišlo namesto 22 delavcev samo 14, iz Ivangrada so jih poslali šest več, kot so se domeni, iz Bjelega polja dva več, iz Plevlja pa dva manj. Končno število prispelih delavcev je sicer diferiralo samo za dva, ki

sta bila manj, kot so se domeni, in vsled tega ne bi bilo nobene zmešnjave. Ta je nastala zaradi tega, ker se zavodi iz Črne gore niso držali dogovora, da bodo poslali delavce, ki bodo sposobni delati v gradbeništvu. Med poslanimi delavci je bila večina fizično slabih, nekvalificiranih delavcev, ki ne bi mogli težkega dela v gradbeni stroki. Zavod za zaposlovanje Ivangrad je poslal šest delavcev več, bili pa so natakariji, šoferji in trgovski pomočniki. Tem so v Ivangradu na svojo pest obljubili boljše delovne pogoje in tudi višje osebne dohodke, kot so se prej domenili s predstavnikom »Tehnograda«.

Kljub vsem tem nevšečnostim, ki jim botruje nespoštovanje dogovora, so v podjetju »Tehnograd« zaposlili vse delavce iz Črne gore in so tistim, ki niso bili kos težkemu delu, celo poiskali najlažjega. Že po treh dneh je delo zapustilo šest de-

lavcev iz Ivangrada, češ da s svojo kvalifikacijo ne bodo delali kot gradbeni delavci. Potem so začeli zapuščati podjetje tudi nekateri drugi delavci iz Črne gore, ki s svojim delom niso zaslužili niti toliko, da bi pokrili stroške prehrane in potne stroške, ki jim jih je podjetje ob nastopu dela plačalo. Delavci, ki so zapustili gradbeno podjetje »Tehnograd«, so potlej tavali od podjetja do podjetja in iskali delo, končno so prišli na občinski sindikalni svet Vič-Rudnik po denar, da so se lahko odpeljali domov.

Če ne bi predstavnik podjetja »Tehnograd« dal zavodom za zaposlovanje v Črni gori tudi pisemskih zahtev in pismeno obrazloženih pogojev dela za delavce, ki naj bi prišli v Slovenijo, bi lahko menili, da se niso prav razumeli, da so na zavodih pozabili, kaj so se dogovorili. Tako pa o nesporazumu ne more biti govori. Kajti vsakomur je morda lahko jasno, da slovensko gradbeno podjetje ne bo iskalo v Črni gori ne natakarija in ne trgovca za svojo dejavnost. Ravno tako nihče ne more računati na to, da fizična kondicija in moč v gradbeni stroki nista potrebni.

O nesporazumu torej ne more biti govori. Pač pa o neresnem poslovanju nekaterih zavodov za zaposlovanje delavcev v Črni gori. Namesto, da bi izbirali ustrezne delavce, ki jih podjetja iščejo, namesto, da bi jih pripravili za zaposlitev na določenih delovnih mestih in jih objektivno seznanili o pogojih dela in nagrajevanju, jih »podtikajo« samo zato, da bi se jih znebili. S tako prakso nikakor ne bo mogoče okrepiti sodelovanja med zavodi za zaposlovanje po posameznih republikah, ki bi bilo, če bi temeljilo na dogovorih z obojestransko obveznostjo, za vse koristno.

N. L.

GRADBENIŠTVU NA KOPRSKEM PRIMANJKUJE DEL

Posledica zaslepljenosti

Ustavitev nekaterih gradbenih del in skrčenje investicijskih naložb, sta postavila gradbeno podjetja na Primorskem pred težke naloge. V vseh podjetjih intenzivno razmišljajo, da bi našli iz težav najboljši izhod. Seveda ustavitev nekaterih gradenj ni prizadela vseh gradbenih podjetij enako. V najbolj težkem položaju se je znašlo gradbeno podjetje »Primorje« iz Ajdovščine, ki ima pretežni del delavstva zaposlenega pri nizkih gradnjah. Ker je bila do nadaljnjega odločena izgradnja koprške proge, ki jo je prevzelo gradbeno podjetje iz Ajdovščine, v podjetju ne vedo, kaj naj napravijo z viškom delavcev, ki so jih v ta namen zaposlili pred nekaj več kot tremi tedni. Podjetje v Ajdovščini ugotavlja, da ima po črtanju nekaterih gradenj odveč nekaj sto delavcev, ki jih bodo morali odpustiti.

Brez dvoma je gradbeništvo zelo tesno povezano z investicijsko politiko. Od obsega investicijske potrošnje je v marsičem odvisen tudi razmah gradbeništva. V zadnjih letih je zaradi velikih investicijskih naložb v novogradnje gradbeništvo doživljalo vsestranski razvoj. Vendar pa sedaj, ko se je obseg novogradenj bistveno skril, zapažamo vse negativne strani razvoja gradbeništva v zadnjih letih. Mnogi trdijo, da proizvodnost v gradbeništvu v zadnjih letih ni naraščala, temveč je celo nazadovala. Vedno številnejše in obsejnejše gradnje so gradbena podjetja gradila s povečanim številom novih delavcev, ki so v podjetja prihajali običajno brez kakršnekoli kvalifikacije. Tako smo v Sloveniji letos zaposlili okoli 7000 do 8000 novih gradbenih delavcev, ki so proizvodnost gradbeništva precej zmanjšali.

Na posvetovanju, ki so ga imeli prejšnji teden gradbinci

koprškega okraja, so se vsi strinjali, da takšna ekstenzivna usmeritev povzroča ob zmanjšanju investicijskih naložb v novogradnje, precejšnje težave gradbenim podjetjem. Po površnih cenitvah imamo sedaj v Sloveniji odveč okoli 10.000 gradbenih delavcev, ki jim bomo morali najti drugo zaposlitev, ker gradbena podjetja ob skrčenju del ne bodo mogla zadržati viška delovne sile.

Predstavniki gradbenih podjetij primorskih občin so menili, da bi odpuste delavcev morali vsestransko proučiti in jih uskladiti z zavodi za zaposlovanje, ki imajo pregled nad potrebami gospodarstva. Tako namreč ne bi prihajalo na nesmislov, ki smo jih zagrešili v prejšnjih letih. Na posvetovanju so gradbinci naštevati primere, ko so delavce odpuščali, druge gospodarske organizacije pa so v istem času zaposlovale večje število delavcev. Kmetijska združba v Kopru je pred kratkim odpovedala delovno razmerje okoli 40 kmetijskim delavcem, istočasno pa je koprška tovarna »TOMOS« iskala v Bosni večje število nekvalificiranih delavcev za svoje obrate. Gradbinci primorskih gradbenih podjetij so sprejeli sklep, da naj bi število zaposlenih v gradbenih podjetjih skrčevali res preudarno, v skladu z načrti gradbeništva za prihodnja leta. Nepremišljena dejanja bi utegnili škodovati razvoju gradbeništva, kjer zapažajo, da so se v zadnjih letih gradbena podjetja vendarle tehnično boljše opremlila in usposobila za zahtevnejše gradnje. Prevelike omejitve lahko ta prizadevanja zavrejo.

Na posvetovanju so tudi ocenili, da so v nekoliko boljšem položaju gradbena podjetja, ki so prevzela stanovanjsko izgradnjo. Na obalnem področju,

kjer imajo precejšnje investicijske in turistične objekte, menijo, da ne bo prišlo do zastoja gradbeništva. Do sedaj so namreč v tem predelu gradbena dela prevzemala tudi gradbena podjetja iz oddaljenejših krajev, ki brez dvoma nimajo tako dobrih pogojev za ceneno gradnjo kot domača podjetja. Menijo, da bi se podjetja, ki so se do sedaj ukvarjala pretežno z nizkimi gradnjami, pač morala prilagoditi splošnemu položaju v naši investicijski potrošnji in prevzeti dela, ki z njihovo dosedanjjo usmeritvijo nimajo veliko skupnega.

Z. T.

Nekateri šoferji so se letos že zelo zgodaj srečali z nevšečnostmi na zasneženih gorenjskih cestah
Foto: M. Šparovec

ne moremo graditi po normativih, ki veljajo za gradnjo mest in naselij v visoko razvitih državah z nacionalnim dohodkom 1500 do 2000 dolarjev na glavo prebivalca. V takšnem položaju problem našega urbanizma spoznavamo z odstopanjem od načrtovalnih urbanističnih programov, kar povzroča neprestane težave v življenju mest in občanov. Posledica tega je tudi, da za mesta mnogokrat zahtevamo privilegiran položaj, kar prinaša tudi vrsto negativnih posledic.

Nič manj važna ni tudi izbira, kako graditi mesta: v zrak ali v širino. To z drugimi besedami pomeni, ali naj gradimo stolpnice ali prilčne hišice? Izkušnje v izgradnji mest so dale odgovor na to vprašanje. V velikih mestih postaja individualna izgradnja hišic nesmotna, ker so stavbena naselja hudo oddaljena od mestnega središča. Mesta se z neverjetno naglico širijo. Po drugi strani pa je takšna gradnja zaradi udeležbe lastnih sredstev učinkovitejša, ker hitreje rešujemo stanovanjsko stisko. Podatki v nekaterih mestih so pokazali, da so stroški komunalne ureditve z najnujnejšimi objekti, ki jih takšna predmestja morajo imeti, skoraj

enaka stroškom večjih stolpnice. Razen tega oddaljenost ljudi od delovnega mesta in mestnega središča povzroča nove izdatke in znatno bremeni družinski proračun. Popolno opremljena naselja, ki imajo tudi urejene prometne zveze z mestom pa šele pomenijo vrhunski standard stanovanja. Dokler pa nimamo vseh teh stvari urejenih, so predmestja v težavnejšem položaju.

Izgradnja montažnih naselij v Skopju, ki so tudi do 10 km oddaljena od središča mesta, je dala že neke praktične izkušnje. Stroški za prevoze v mesto obremenjujejo osebni proračun na razdalji do 10 km od mestnega središča mesečno za 10. tisoč dinarjev, če se vozijo z javnimi prometnimi vozili, kar je ena četrtina osebnih dohodkov. Če pa se vozijo s svojim vozilom, pa se stroški povečajo. Na dlani je, da s povprečno plačo občani takšne obremenitve ne zmorejo. Pešačenje na takšnih razdaljah pa tudi več ne pride v poštev.

POVEZANOST MESTA IN VASI

Na področju urbanizma odkrivamo pri nas številne probleme. To je posledica nizke

stopnje urbanizacije mest in vasi, ki je prav gotovo najnižja v Evropi. Urbanizacija mest združuje in povezuje občane in jim omogoča skupno občevanje. Dejstvo je, da se naša država hitro industrializira. V mestih in v mnogih predmestjih gradimo nove tovarne. Toda prebivalstvo, ki išče zaposlitev v novih tovarnah, v velikem številu še vedno živi na vasi. To pomeni, da se postopoma industrializira, ne pa urbanizira. Pa tudi v novih mestnih naseljih mnogi prebivalci še vedno živijo na vaški način, z mnogimi vaškimi običaji in navadami.

Velika dnevna migracija je razen ekonomskih problemov prinesla tudi sociološke. V mestih srečujemo običajno super koncentracijo delovne sile, medtem ko se funkcija stanovanja in bivanja vedno bolj prenaša na oddaljenejša naselja in celo na bližnje vasi. Takšna naselja in bližnje vasi so postala v pravem pomenu besede »spalne skupnosti«.

Premeščanje industrije z izgradnjo novih obratov v takšnih naseljih bi brez dvoma zaustavilo dnevno preseljevanje ljudi,

kar mnogokrat povzroča hude prometne težave.

NIMAJO VSEGA PRI ROKI

Stanovalci novih mestnih naselij so pogosto v zelo težkem položaju. Leta minejo, preden imajo pri roki vse, kar rabijo za svoje življenje. Če pogledamo razvoj naših mest, vidimo, da so mesta nastajala okoli važnih trgovskih središč. Danes je to drugače. Velika nova mestna naselja čakajo več let, da dokončno dobijo vse, kar jim je potrebno za normalno življenje. V sklopu urbanizacije mestnih naselij moramo predvsem misliti tudi na razvoj trgovine in drugih tercijalnih dejavnosti, raznih servisov itd. Urbanisti bi morali že pri načrtovanju naselij pridržati prostor za trgovino. Čeprav je trgovina še vedno eden izmed važnih sestavin mesta, ki daje glavno obelje mestnemu življenju, se pri nas tega dejstva slabo zavedamo. Lahko bi trdili celo nasprotno. Imamo veliko primerov, ko v novih naseljih gradimo trgovine v kletnih prostorih, na neprimernih mestih, brez svetlobe in brez dobrega razgleda, brez jasne funkcije in brez zadostnega prometa.

Z. TOMAŽEJ

RAZGOVOR V LJUBLJANSKI TOBAČNI TOVARNI

Po telefonu:

»Je delavski svet že razpravljal o izgubljenih 95 milijonih? Baje so delavke preveč trpale cigarete s tobakom, da bi zmanjšale izmet, odkar jih spremenjeni sistem delitve osebnih dohodkov sili k temu, podjetje je imelo pa zgubo, ker so prekoračevale materialne normative.«

Predsednik sindikalne podružnice: »O tem razpravljamo na vseh nivojih in po vseh 'linijah' iščemo vzroke prekoračenih materialnih stroškov.«

Sele zdaj? Kolikor vem, imate dobro urejeno evidenco nad stroški. Od začetka leta ste vedeli, da ste dnevno tudi za 15 % preseicali normative. Če bi takoj ukrepali, najbrž ne bi izgubili 95 milijonov dinarjev.«

»Kdo pa pravi, da nismo? Že v prvem četrtletju smo opazili razliko med normativi in dejansko porabo tobaka.«

»In?«

»Delavke smo hitro pogruntali, potem smo ugotovili neka tehnična napaka v proizvodnji, morda so pa tudi normativi slabi.«

Torej si še zdaj niste na jasnem, kako je z normativi?«

Predsednik sindikata (se razjezi): »Po telefonu se o takih rečeh ne bom pogovarjal. Če hočete, pridite v tovarno!«

Ustni razgovor naslednji dan:

»Včeraj ste omenili tehnične napake v proizvodnji...«

Predsednik sindikata: »Ja, v rekonstrukciji smo in se temu ni moč izogniti.«

Torej tehničnih napak ni nihče kriv, če izvezamo rekonstrukcijo. Pa nerealnih normativov?«

»Ne moremo si pomagati, če ne dobimo takšnega tobaka, kakor ga potrebujemo. Indijske pošiljke, na primer, nismo dobili, morali smo si pomagati z drugim tobakom. Tako nujno pride do neskladja med normativi in dejansko porabo.«

»Pa morda ne kar za 95 milijonov? Sicer ste pa že povedali, da so delavke preveč polnile cigarete. Kakšna pa je vaša kontrola?«

SLEPE MIŠI o 95 milijonih...

»Jaz sem šef kontrole.«

»Bi lahko govorila s predsednikom delavskega sveta?«

»Ga ni v tovarni, lahko pa povabim semle predsednika upravnega odbora... Kdo vas je pa tako napak informiral?«

»Mislim, da ni važno ime, ampak problem.«

S pisanjem nam ne napravite usluge. To imamo za zahvalo, ker smo prvi sestavili normative za vse vrste cigaret. Natanko vemo, koliko nas stane vsaka proizvedena cigareta.«

Šef kontrole oziroma predsednik sindikalne podružnice razgrne po mizi veliko plahto papirja z natančno razčlenitvijo polne lastne cene pri Filtru 65, Moravi, Drini... Površno ogledujem številke in mislim na tistih 95 milijonov, okrog katerih sva s sogovornikom plesala že najmanj pol ure, ne da bi zvedela kaj novega.

Pride predsednik upravnega odbora.

»Ste zahtevali od strokovnega vodstva pojasnilo, zakaj tako presegate normative?«

»Saj vemo. Dokler ne bo rekonstrukcija končana in ne dobimo redno planiranih surovin, se ne bo dalo veliko pomagati.«

Predsednik sindikalne podružnice: »To sem, ji že jaz povedal. Rad bi vedel, kdo si nas skuša privoščiti. Mislim, da je tole prišlo iz naše pakirnice. Tam se najbolj 'bunijo'. Kar jim ni všeč, je kriva proizvodnja...«

»...Oprostite, bi mi lahko pokazali vašo polletno bilanco?«

Predsednik sindikalne podružnice oziroma šef kontrole: »Zakaj pa ne.«

In že drži v roki polletno bilanco in jo prelistuje. Molče čakam, da mi jo izroči ali vsaj pokaže razpredelnico s planiranimi in ustvarjenimi proizvodnimi stroški.

Vtem vstopi komercialni direktor. Očividno je o mojem obisku že obveščen. Zbojim se, da glavnega podatka o izgubljenih milijonih ne bom dobila, zato razločno zaprosim, naj mi pokažejo bilančne številke o proizvodni zgubi.

Predsednik sindikalne podružnice in šef kontrole znova vrtno listata po bilanci in potem skrušeno dé: »Teh podatkov ni.«

???

Komercialni direktor pa se za trenutek zamisli:

»Na mojo vest lahko mirno zapišete, da smo imeli v prvem polletju dvesto milijonov zgube, ker se situacija na trgu hitro spreminja. O tem bi raje pisali, to bi morda kaj zaleglo.«

Skrajno težko sem ostala mirna, ko sem vstala od mize in zamrmrala:

»Škoda časa za takle razgovor, ki nikamor ne pelje.«

Nihče mi ni ugovarjal. Verjetno so bili zadovoljni, da so se me znebili.

Problem pa je ostal, čeprav smo se šli do konca slepe miši. Če ga ne bi bilo, mi šef kontrole ne bi po telefonu povedal, da po vseh 'linijah' iščejo vzroke prekoračenih materialnih normativov.

Ako poteka to iskanje v podobnem stilu kakor naš razgovor (sum obstaja, saj se po desetih mesecih še vedno sprašujejo, če morda normativi niso realni), potem uganka o zaprtih milijonih ne bo nikdar rešena in krivci poimensko nikoli znani, niti kaznovani. Zanesljivo pa mora biti samoupravno vodstvo v Tobačni tovarni sila flegmatično, da ob tem ne zgubi živcev.

Ali pa je morda o tem neinformirano...

MARIOLA KOBAL

V volnarskem kombinatu so ponovno povišali osebne dohodke

Pred dvema letoma so imeli v Beograjskem volnarskem kombinatu v skladih 10 milijonov, sedaj jih imajo 300 milijonov – Povprečni zaslužek višji za 11.000 dinarjev

Za Beograjski volnarski kombinat so minila najtežja leta. Zbledel je spomin na težke dni ob koncu 1962. leta, ko so delavcem odprli blagajno in jim pokazali, da je v njej samo 10 milijonov dinarjev... Delavci so razumeli, zakaj so skladi tako prazni: skladišča so bila do vrha založena z blagom, povprečni zaslužki so pa bili 18.400 dinarjev.

Zaskrbljeni delavci so se zbirali kot zdravniški koncilij in raziskovali in po vsem sodeč so postavili pravilno »diagnozo« in pravilno »terapijo«.

— Opravili smo »kirurško« intervencijo, se spominja ekonomist Radmilo Jovanović. — Vsakdo je je malo občutil in kako je tudi ne bi: cene smo drastično znižali, da bi zmanjšali zalogo in skladišča izpraznili. Vendar tako, kot smo si zamislili, ni šlo. Mislili smo, da bo blago odšlo, kot bi ga veter odnesel, vendar je to nekaj časa trajalo...

— In kaj čudno se je končalo, pravi tovariš direktor Živko Obradović.

Čudno zato, ker se je vsem ekonomskim enotam položaj iz-

boljšal, razen eni, ki opravlja transport. Ta se je znašla v ne- navadnem položaju, zasluži naj- manj, čeprav ne dela malo, ni- kakor pa ne more izpolniti pla- na. Ko so se te dni vpraševali po vzrokih, so ugotovili: lani in predlani je transportiralo nor- malno proizvodnjo in zaloge, le- tos pa ne zmoro vsega, čeprav zalog ni.

Ce bi tako nadaljevali, bi lah- ko skladišča za novo blago uki- nili. Kajti beograjskemu volnar- skemu kombinatu dajejo neka- teri kupci denar vnaprej, za bla- go, ki ga še niso videli. Slučaj- no smo pred dnevi bili prisotni, ko je direktor beograjskega podjetja »Stoteks« Milan Kuru- zović vnaprej ponudil denar:

— Vplačal bom 50 milijonov, je dejal tovariš Kuruzović.

Danes, ko so mnogi zadržani, ko kupce vsako jutro opo- minjajo po telefonu in jih vpra- šujejo, kdaj bodo poravnali dol- gove, pomeni dati denar vna- prej vsekakor veliko, še zlasti, ko gre za industrijo, katere ka- pacitete niso izkoriščene.

— Mirne vesti dam, je de- jal tovariš Kuruzović — ker je proizvodnja v kombinatu kva- litetna.

To je vsekakor zaupanje v kvaliteto proizvodov beograj- skega volnarskega kombinata. Morda celo več kot to.

Pot od »kirurške« interven- cije do tega komplimenta, je trajala le dve leti. Torej ni po- magalo samo zdravljenje — zniževanje cen velikim zalogam. Medtem ko so se skladišča praznila, se je proizvodnja še povečala, vendar s to razliko, da so zdaj vedeli, kaj in koliko pro- izvesti.

Radmilo Jovanović: — Bolje smo prisluhnili gla- su tržišča. Morali smo se po- koriti tudi zakonom sodobne mode. Če samo pomislim na bla- ga v »kondukterskih« barvah.

Živko Obradović, direktor: — Proizvajamo 154 proizvo- dov. Tolikšno število vas čudi, vendar pri nas ne proizvajamo velikih serij. Potrošnik ne želi nositi ene obleke deset let. Se zlasti to velja za ženske. Torej, čim več različnih proizvodov, desenov in barv.

Medtem ko smo razprodajali stare zaloge nemodnega blaga, se je proizvodnja večala in je po vrednosti večja za 50% v pri- merjavi z letom 1962. Proizvod- nja je zdaj večja, delavcev je pa manj. Letos smo zmanjšali število delavcev za 3%.

— Uvedli smo novosti v pro- dukciji. Ena delavka upravlja dve ali celo tri statve, čeprav niso serije velike — pravi di- rektor.

Radmilo Jovanović: — Finančna sredstva podjetja krožijo zelo hitro, zalog ni, bla- go se pa takoj proda. V tem procesu ni več zamrznenih 700 milijonov in na takšen način prihranijo samo na obrestih 50

milijonov dinarjev, ki so oboga- tila sklade.

V primerjavi z minulimi leti, so letošnji skladi veliko večji. Tako je vsaj videti. Leta 1962 je bilo na skladih okoli 10 mili- jonov dinarjev, v minulemu letu 45 milijonov, letos pa kar 300 milijonov dinarjev.

Letos so v podjetju občutili nekatere olajšave kot npr. zni- žanje davka. Te olajšave so jim prišle prav pri pokrivanju dra- žitve — od surovin do komunal- nih uslug. Z olajšavami je ko- lektiv pridobil 150 milijonov, ki jih je namenil za povišanje cen uslug in surovin. Zato je pa na skladih ostalo vse, kar je pri- nesla večja proizvodnja, pro- duktivnost in bolj efektivna re- alizacija, oziroma prodaja. Bo- gatejši skladi omogočajo per- spektivnejšo stanovanjsko iz- gradnjo in rekonstrukcijo, ki je za dotrajano tovarno nujna. Ne- kateri stroji so iz prejšnjega stoletja; te bodo zamenjali. Med drugim bo v adaptirani predilnici v Zemunu steklo 4000 vreten. V sedmih letih bi kom- binat v glavnem obnovili. Do- bro vedo, kako bodo porabili tri milijarde dinarjev.

Kaže, da bo sredstev dovolj, saj se višajo skladi in osebni dohodki.

Pred dvema letoma je bilo razmerje naslednje: 95:5 v do- bro osebnim dohodkom, lani 90:10, letos pa 89:11. Medtem, ko so skladi poskočili od 10 na 300 milijonov dinarjev, so se povišali osebni dohodki za pri- bližno 11.000 dinarjev. Leta 1962 so znašali povprečno 19.750 dinarjev, v teh dneh so se pa ponovno povišali in znaša po- vprečje 30.000 dinarjev.

PETAR STOJANOVIĆ
(Po »Borbi«)

Najbolj vnetih nabiralcev kostanja tudi mrzel dež ne more motiti
Foto: M. Šparovec

KAPACITETE IN STANDARD

Niti malo ni slučajno, da so na nekaterih sindikalnih sestankih ponovno razpravljali o in- dustriji dobro znanem proble- mu — izkoriščanju kapacitet in delovnega časa. V letih, ko so večji del akumulacije iz gospo- darstva odvajali v oddaljene centralne tresorje, iz katerih so potem delili investicije, se je bilo lažje potegovati za ta denar, kot da bi v lastni tovarni po- iskali rezerve za povečanje pro- izvodnje, ne da bi za to na novo vlagali. Spremembe v sistemu gospodarjenja, po katerih bo ostalo tovarnam večji del aku- mulacije, so zbudile v delovnih organizacijah več gospodarske- ga duha in jih prisilile, da obr- nejo dinar dvakrat, preden ga porabijo.

»Vsak delavec še ni prepri- čan v to, če njegov stroj stoji, da sta njegov zaslužek in stan- dard nižja,« je dejal neki sindi- kalni funkcionar na nedavnem posvetovanju v Tuzli. »Če smo pri stroju zaposleni trije delav- ci in eden zamudi — naravno stroj ne bo mogel steči. To pa bo vplivalo na nižji zaslužek njegovega sodelavca.«

Vendar je bilo letos, ko so rasli osebni dohodki hitreje kot kdajkoli poprej, izostankov in bolezenskih dopustov toliko, da je bilo to ponekod že zaskrblju- joče. Samo v rudnikih Kreka, Banovića in Sase, je od 12.000 rudarjev, izostalo letos od dela povprečno okoli 2000 delavcev. Če bi delavski sveti bolj skrb- no analizirali izkoriščanje de- lovne časa, bi verjetno opa- zili, kako vplivajo na to — dolgo potovanje od rudnika do doma (morda pa sploh ne vpliva), skromna mehanizacija in večji fizični napori, izčrpanost in iz- ostanki. Gotovo je, da bi lažje in hitreje našli računice, kaj bi bilo potrebno storiti in v kaj se splača investirati, da pa pri tem ne bi niti upoštevali raču- nice humanosti.

Takšnih majhnih in velikih računice je zelo mnogo. V po- djetju »Jadar« v Zvorniku je bila politirnica ozko grlo, kar je direktno vplivalo na manjši obseg proizvodnje. Nekega dne je prišel na upravo delavec in ponudil rešitev. Predlagal je, da ukinejo delovno mesto njegove- ga pomočnika in da mu dajo za isto proizvodnjo večjo startno osnovo. Na upravi so najprej menili, da je predlog pretiran in »da ne morejo toliko pla- čati«. Pozneje se je pokazalo, da je imel delavec prav. Primer je pa opozoril še na nekaj druge- ga, namreč, da v naših pod- jetjih tudi sicer o podobnih pri- merih preveč razpravljajo le na upravah, premalo pa na delov- nih sestankih.

V nekem avtotransportnem podjetju v Tuzli so poslovali lansko leto z izgubo, brez skla- dov in s povprečnimi zasluži- ki okoli 19 tisoč dinarjev. Iz te- žavnega položaja sta vodila sa- mo dva izhoda, ali da bankro- tirajo ali da uvedejo direktno stimulacijo za vsak prevoženi kilometer in za vsakega potni- ka. Odločili so se za slednje. Le- tos imajo v blagajni toliko, ko- likor so znašale lanskoletne iz- gube, zaslužki so pa porasli od 19 na 38.000 dinarjev. Ali na- slednji primer: ko so v rudniku Kreka pred leti prosili za po- sojilo za razširitev proizvod- nje — vsi so bili prepričani, da so zornjo mejo zmogljivosti dosegli in da se tu ne da nič-esar več storiti. In vendar so po- večali izkoriščanje zmogljivosti

za celih 1.3 milijone ton, nekaj je k temu pripomoglo tržišče, nekaj pa spodbudnejše nagraje- vanje rudarjev. Podobno je bilo tudi v Tovarni sode in So- ljarni Tuzla.

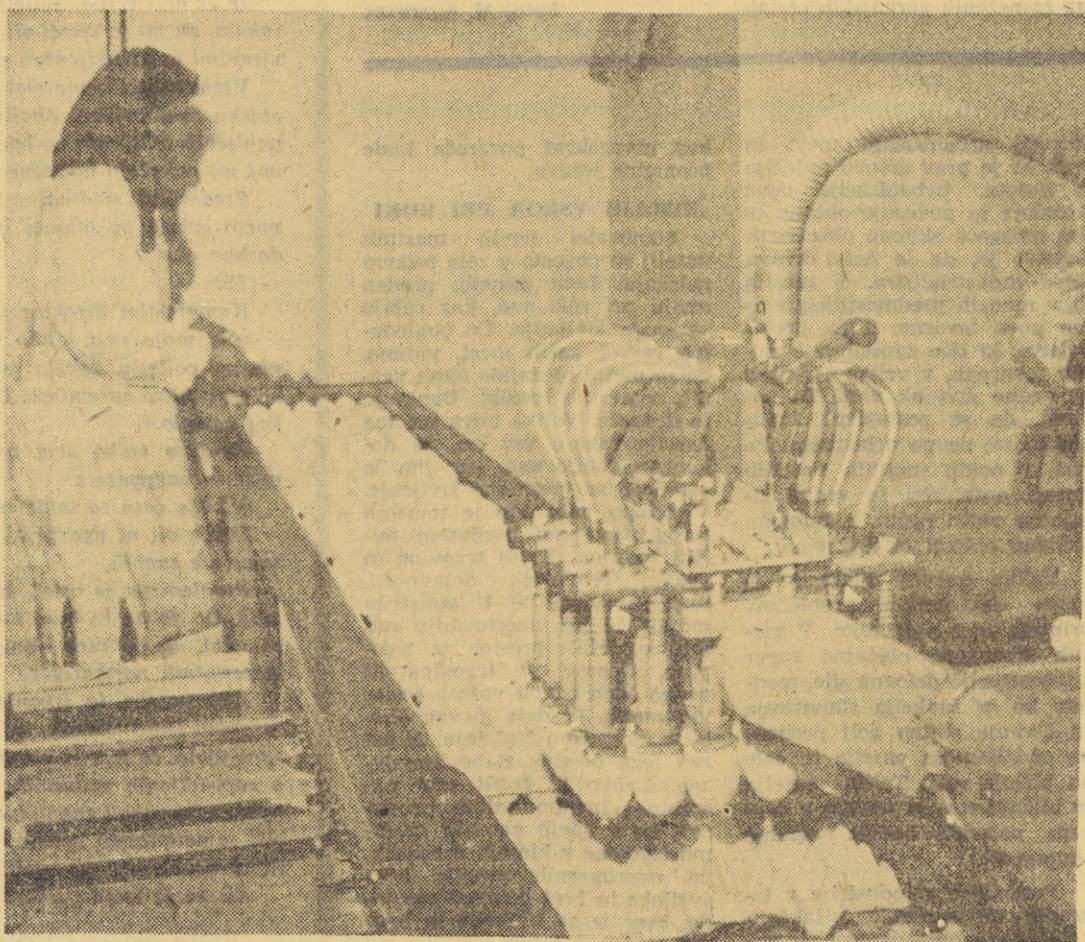
V sosedstvu omenjenih to- varn pa, kakor je pokazala ne- davna anketa, nima niti eno podjetje ugotovljenih optimal- nih zmogljivosti »ozkih grl«, da o stimuliranju, racionalizaciji in ostalem niti ne govorimo.

Spremembe v sistemu nagra- jevanja so prisilile tovarne, zbornice, sindikate in ostale organizacije, da o vsem tem več razmišljajo, in opaziti je več pri- zadevnosti in tudi uspehov. V zvezi s tem je značilen primer relativno majhnega podjetja za obdelavo lesa »Jadar« iz Zvor- nika, kjer so ustanovili strokov- ni aktiv inženirjev in tehnikov in sprejeli program za inten- zivnejšo proizvodnjo. Ena od mer, da bi dosegli intenzivnejšo proizvodnjo, je, da zmanjšajo odstotek potrošnje surovin, s čimer bi veliko prihranili in znatno povečali dohodek.

Računice povedo, da bi z bolj- šim izkoriščanjem zmogljivosti v industriji Bosne in Hercegovine samo za en odstotek letno uspeli doseči višji dohodek za okoli 6 milijard dinarjev. Ni treba posebno napenjati možga- nov, da se vidi tesna odvisnost med standardom in intenzifi- kacijo industrijskega dela; čim večja je intenzifikacija, tem več dohodka ostane delovnim kolektivom.

Najvažnejše je, da sta atmo- sfera in razumevanje za inten- zivnost že ustvarjeni. Nobenih zadržkov ni, da industrija ne bi sprostila vseh strokovnih in materialnih sil in tako našla najboljše rešitve za napredek ekonomike podjetja.

JOVANKA BRKIĆ
(Po »Borbi«)

Na kokošji farmi v Duplici so si nabavili najodobnejši stroj za sortiranje jaje. Pet delavk sedaj v eni uri pregleda in presortira po kvaliteti 11.000 jajc.
Fotor M. Šparovec

RENTABILNA FARMA

Potem ko je imel »Agrokombinat« s pitanjem svinj izgubo, je uspelo svinje- rejski zadrugi v Severinu pri istem opravilu odvesti v sklade 16 milijonov dinarjev

Zadruga v Severinu pri Bje- lovaru je kmalu d. kazala, da je vzreja svinj zelo rentabilna. Poprej je »Agrokombinat« pri tem opravilu posloval z letno izgubo 200 milijonov dinarjev. Zaradi tega so občani na se- stankih Socialistične zveze du- hovito zabavljali na račun kom- binata, da tam ni nič novega, razen novih izgub. Ščasoma so celo prišli do zaključka, da se vzreja svinj sploh ne izplača in da bi si moral Agrokombinat poiskati »boljše delo«.

Toda namesto, da bi razmiš- ljali o »boljšem delu«, so se od- ločili »Agrokombinat« razformi- rati. Farmo svinj je prevzela svinjerejska zadruga v Severinu in dokazala, da ne nastajajo iz- gube zaradi slabega asortimana, temveč zaradi slabe organizaci- je vzreje.

PODVOJENA PROIZVODNJA

Iz pogovora s tovarišem Franjem Novakom, komerciali- stom, in Milanom Jakopovićem, upravnikom svinjerejske zadru- ge, smo ugotovili, kako je uspel delovni kolektiv rentabilno po- slovati.

Zadruga je podvojila proiz- vodnjo. »Agrokombinat« je vrednil letno na farmi okoli 4000 svinj, medtem ko je zadru- ga izkoristila maksimalno pita- lišče in nabavila še enkrat to- liko svinj. Število delavcev je ostalo isto (v zadrugi dela skup- no 65 delavcev in uslužbencev).

Z drugim sklepom zadruge so prenehali z vzrejo prašičkov, ker je praksa pokazala, da se to ne izplača. Namesto tega so se v zadrugi odločili za odkup prašičkov od individualnih pro- izvajalcev — kooperantov. Za- druga prodaja namreč kmetom krmila na dvoletni kredit, oni pa njej prašičke, ki jih pred oddajo v pitališče zadržijo ne- kaj časa v karanteni, da bi s tem zmanjšali kasnejše eventu- elno poginjanje svinj.

Doslej se je zadruga uspela povezati z okoli 700 individual- nimi proizvajalci iz 37 vasi bje- lovarskega okraja.

Tretja pomembna akcija za- druge se nanaša na pripravlja- nje hrane. »Agrokombinat« jo je navadno za svinje kupoval, medtem ko jo zadruga proizvaja sama. Na ta način prištedi pov- prečno 10 dinarjev za kilogram hrane. Zadruga prodaja hrano tudi kmetom kooperantom, če to želijo.

TUDI OSEBNE DOHODKE SO PODVOJILI

Posebno pozornost je posve- tila zadruga vzreji oziroma or- ganizaciji dela na farmi in na- grajevanju delavcev. Delo so or- ganizirali tako, da delata v enem prostoru po dva delavca, ki krmata v izmeni okoli 1000

svinj. Za vsak kilogram pridob- ljene teže svinje dobijo delavci 4,5 dinarja. Zanimivo je, da so delavci »Agrokombinata« poprej porabili celo po 12 kg hrane, da bi pridobili živina 1 kg na težo, medtem ko porabijo sedaj 3,75 kilograma hrane. Tu je tudi od- govor, zakaj niso delavci »Agro- kombinata« imeli višjih osebnih dohodkov kakor 20 do 25.000 dinarjev mesečno, v zadrugi pa jih imajo 30 do 40.000. Kadar pa pomagajo pri nakladanju ali razkladanju hrane, ali opravljajo druga opravila, potem dose- žejo celo po 60.000 dinarjev me- sečno.

Novemu načinu dela so pri- lagodili tudi delo veterinarjev in tehnikov. V »Agrokombina- tu« so navadno delali samo v prvi izmeni, tako da so ponoči- ne in ponoči ostajali v pitaliških delavci sami. Sedaj delajo vete- rinariji in tehniki preko vsega dne v izmenah, tudi ponoči, ker je tudi njihov osebni dohodek povezan direktno z vzrejo živi- ne. Tako dobi na primer vete- rinarski tehnik na vsak pridob- ljeni kilogram teže pri živini 0,40 dinarja.

Prizadevajo si, da bi tudi pri vzreji svinj šli v korak z dosežki znanosti. Zadruga se je zato obrnila za pomoč na za- grebški Veterinarski institut in se pogodila za sodelovanje. In- stitut opravlja za zadrugo po- trebne analize in ji daje stro- kovne nasvete.

Pogodbeno so uredili tudi prodajo svinj. Sporazumeli so se s prehrabeno industrijo »Sljeme« v Zagrebu in ji v do- ločenih rokih in cenah dobav- ljajo dogovorjeno število svinj. S tem si je zadruga zagotovila plasma, kar je zanjo prav ta- ko pomembno.

S takšnim načinom dela je zadruga uspela v treh mesecih, potem ko je prevzela vzrejo svinj od »Agrokombinata«, na- meniti za sklade 16 milijonov dinarjev. Za tako relativno maj- hen delovni kolektiv in po to- likšnih izgubah »Agrokombina- ta« je to vsekakor pomembna vsota.

DJ. VITEZ
(Po »Radu«)

KLJUČ DO VEČJE PROIZVODNOSTI

V skoraj vseh gospodarskih organizacijah, ki sem jih obiskal v minulih nekaj tednih z željo, da bi zvedel, kako oblikujejo in delijo osebne dohodke, so mi najprej rekli: »Zdaj je že boljše!« in so povedali, za koliko dinarjev so si v zadnjem času povečali mesečne prejemke.

Tudi v Brestu so mi najprej rekli: »Zdaj je že boljše!« Potem pa so mi pripovedovali, kako in v čem so spremenili svoj način nagrajevanja, da bi zagotovili takšno delitev, v kateri bi bil osebni dohodek slehernega zaposlenega — od delavca pri stroju do direktorja kombinata — odvisen od njegovega prispevka k večji proizvodnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja. Podatke o gibanju proizvodnosti in osebnih dohodkov pa so mi povedali šele ob koncu našega razgovora, češ:

»Ker smo uveljavili vse našete spremembe, smo dosegli večje gospodarske rezultate, zato pa smo si lahko delili tudi višje mesečne prejemke.«

Zakaj niso bili zadovoljni s starim sistemom delitve osebnih dohodkov?

V Lesnoindustrijskem kombinatu Brest dela kakih 1400 delavcev. Imajo pet proizvodnih poslovnih enot (dve tovarni povišja in tri primarne obrate) ter eno neproizvodno enoto (skupne strokovne službe). V proizvodnih poslovnih enotah je več ekonomskih enot.

Tako kot zdaj — po aprilu letos, ko so spremenili svoj pravilnik o nagrajevanju — so tudi prej vplivali na oblikovanje osebnih dohodkov predvsem naslednji činitelji:

- delo na delovnem mestu,
 - prihranek pri materialu v ekonomski enoti,
 - poslovni uspeh poslovne enote.
- So pa bistvene razlike.

Slabosti starega načina

Niso vsi dobivali po delu.

Načelo delitve po delu je veljalo predvsem za delavce, zaposlene v neposredni proizvodnji, ne pa tudi za vse tiste, ki delajo v organizaciji in pripravi proizvodnje, v strokovnih in pomožnih službah, v administraciji. Vnaprej določeni osebni dohodki, s katerimi naj bi plačevali delo teh služb, pa so preživeli že tedaj, ko so se odločili za plačevanje po enoti proizvodna, se pravi, ko so začeli v praksi uveljavljati prve stimulativne oblike. Tudi način povezovanja osebnih dohodkov v nekaterih službah z gospodarskimi rezultati v ekonomskih ali poslovnih enotah se ni povsem obnesel, kajti večina služb je bazirala na rezultatih, na katere sploh niso imele nobenega vpliva. Zato so se odločili, da bodo v novem pravilniku podrobno izdelali način nagrajevanja teh služb, ki naj bi bil kar najbolj stimulativen.

Delavci so s svojim delom kreditirali povečano nedokončano proizvodnjo.

V posameznih ekonomskih enotah so veljala različna merila za obračunavanje opravljenega dela. V tistih enotah, kjer so bila merila enostavna in so zagotavljala dejansko plačilo vloženega dela, je proizvodnost hitro rasla. V drugih enotah, kjer so delo sicer individualno merili, plačali pa le tisto, kar so kot enota realizirali (korigirali v plus ali minus razlike v nedokončani proizvodnji) in so imeli hkrati zelo zapletena merila, se je proizvodnost večala počasneje. To se je dogajalo povsod tam, kjer so plačevali enoti samo tisto količino izdelkov, ki ji je bila vnaprej predana. S tem niso upoštevali vsega dejanskega opravljenega dela, posluževali so se korektur, in zato delavec nikoli ni vedel, koliko bo za svoje delo dobil. Takšen sistem je nehotе zahteval, da so delavci kreditirali povečano nedovršeno proizvodnjo, to pa naj bi bila stvar banke, ne pa delavca.

Razkorak med produktivnostjo in proizvodnim planom.

Osebni dohodki režijskih delavcev so bili odvisni od produktivnosti izdelavnih delavcev. Vodja ekonomske enote pa je težil za tem, da bi imel v enoti čim manj delavcev in z njimi dosegel čim večjo delovno storilnost, planirane obsega proizvodnje pa ne. Zaradi takšnega načina nagrajevanja je bila

proizvodnja nižja od planirane, čeprav je bila produktivnost posameznega izdelavnega delavca večja. Ker se je pri njihovem načinu točkovanja oblikovala vrednost točke režijskih delavcev v odvisnosti od vrednosti točke izdelavnih delavcev, je to zaradi manjšega obsega proizvodnje povzročalo povečevanje lastne cene.

Nerealne norme so povzročale nepravilne odnose

Izračunavanje cenikov del za posamezne faze proizvodnje je bilo izključna stvar normircev, le-ti pa niso bili zainteresirani, da bi določali realne čase in s tem pravilne odnose v delitvi osebnih dohodkov delavcev v ekonom-

ski enoti, kajti ohlapni normativi so omogočali višjo vrednost točke. Ker vsem delavcem niso mogli določiti enako ohlapnih normativov, je prišlo do nesorazmerij v osebnih dohodkih, zavoljo tega pa tudi do negodovanja. Delavci, ki so delali na povsem sorodnih delovnih mestih, so dobivali za enako delo različne prejemke.

Pozitivne spremembe

Ko so v začetku letošnjega leta v Brestu sestavljali statut gospodarske organizacije, so temeljito razmislili, kaj storiti, da bi način nagrajevanja še bolj približal proizvajalcu, ga poenostavili ter z njim zagotovili, da bo vsak dobil toliko, kolikor bo naredil, torej, da bi odpravili korekture. Le tako bi bilo moč doseči, da bi bil sleherni bolj zainteresiran ne samo za količino temveč tudi za kvaliteto svojega dela. Skušali so torej oblikovati sistem, ki bo spodbujal k večji proizvodnosti.

Kako zdaj oblikujejo osebni dohodek?

Sleherno delovno mesto je ocenjeno z določenim številom točk, toda vrednost delovnega mesta, izražena v točkah, je le merilo za ovrednotenje delovnega učinka.

Vsaka delovna organizacija ima svojo vrednost, svojo ceno.

Delitev osebnih dohodkov na delovnem mestu temelji na plačevanju po enoti proizvoda.

Torej, delavec v proizvodnji dobi toliko, kolikor je na osnovi cenika delovnega mesta njegov učinek. Če je skupina delovnih mest tako povezana, da ni moč individualno ceniti učinek, po-

tem dobe delavci plačilo po vrednosti delovnih mest iz skupno ustvarjenih sredstev. Normativov ne more nihče popravljati, dokler ne veljajo pol leta, in še tedaj jih lahko popravljajo le skupno, torej vsi zainteresirani delavci v enoti. Popravkov na račun povečanja ali znižanja nedokončane proizvodnje ni več. (Takih primerov je bilo precej predvsem v poslovnih enotah povišene proizvodnje, kjer ena enota predaja drugi polizdelke). Zdaj se delavci bolj zanimajo za sodelovanje s servisnimi službami, skrbе kakšna bo kakovost polizdelkov, ki jih sprejmejo od druge enote, kako bi čim boljše preskrbovali delovna mesta in organizirali proizvodnjo.

Nagrajevanje in stroški proizvodnje

Dokončno se oblikuje osebni dohodek delavcev v ekonomski enoti z obračunom prihrankov ali izgube enote. Pri obračunu prihranka ali izgube upoštevajo vse končane proizvodne naloge v tistem mesecu in prihranek ali izgubo pri obračunu režijskih del. Prihranek si razdelijo, delijo pa si tudi izgubo, vendar vsi v enakem odstotku. Torej izgubo plačajo vsi, tudi tisti, ki so uresničili prihranek, oziroma prihranek si delijo vsi. Rekli so mi, da je to šele začetek in da gre za sedaj predvsem za moralni vpliv. Sicer pa tudi sredstva, ki jih delijo na ta način, niso velika, komaj nekaj odstotkov osebnega dohodka. Kasneje, ko bodo lahko ugotavljali stroške na slehernem delovnem mestu, bodo skušali vpeljati takšen način, da bo prihranek dobil le tisti, ki ga je ustvaril.

Delitev poslovnega uspeha spodbuja skrb za gospodarjenje v poslovnih enoti

Končno dobe vsi delavci kombinata tudi delež od poslovnega uspeha poslovne enote. Z rezultati poslovne uspešnosti razpolaga delavski svet poslovne enote, ki odloči, kolikšen del bi razdelili za osebne dohodke in koliko za sklade. Pri tem je dolžan upoštevati potrebe po modernizaciji proizvodnega procesa, strokovnem izobraževanju kadrov, večanje družbenega standarda delavcev. Poslovne enote oblikujejo tudi rezervne sklade. Delež, ki je namenjen osebnim dohodkom, delijo v sorazmerju z obračunalnimi prejemki, doseženimi v treh mesecih.

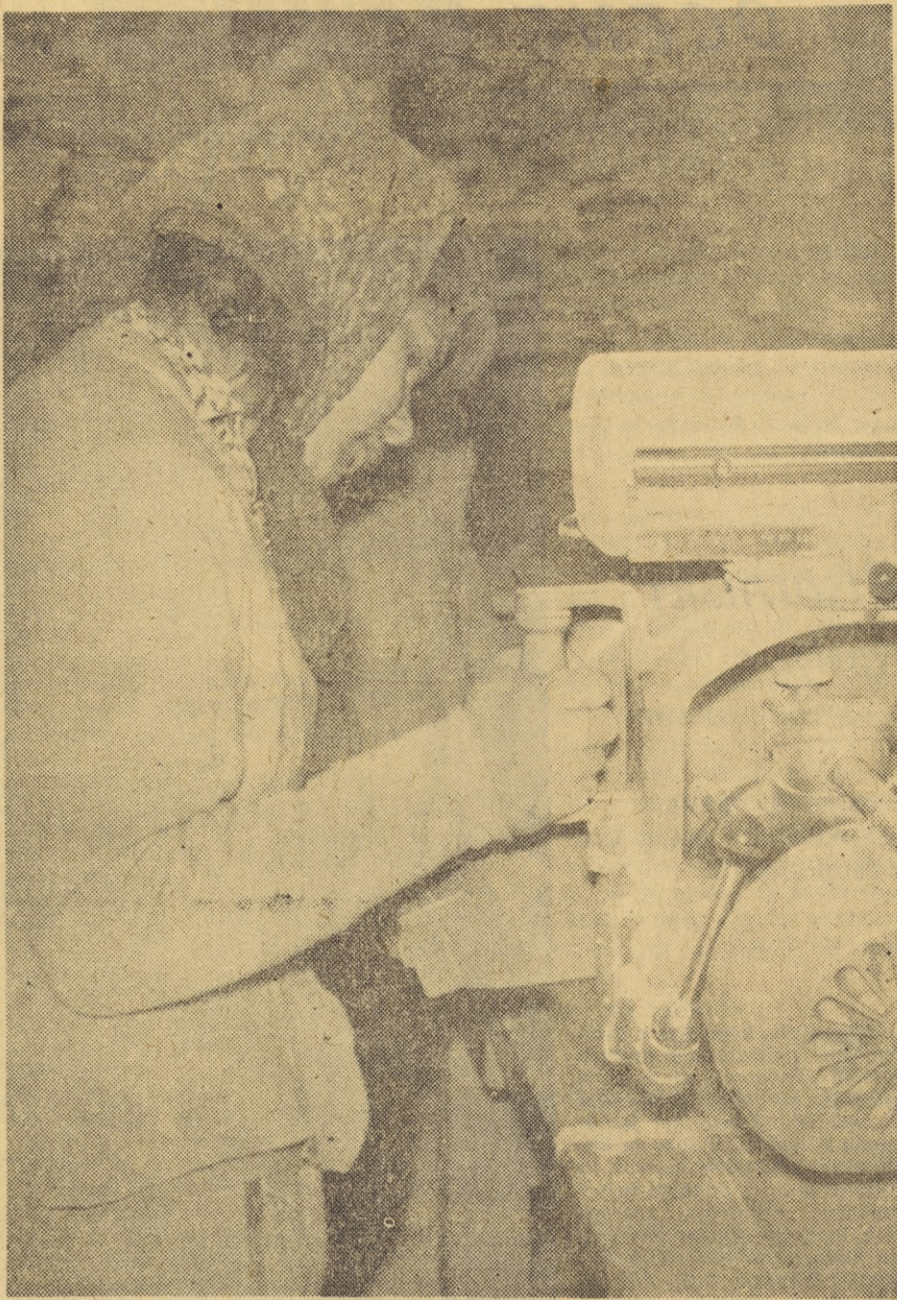
Vsi zaposleni pa dobijo vsak mesec še prispevek za stalnost; najnižji je 2 odstotka od osebnih dohodkov, najvišji pa 8 %.

Vsi po učinku

Vse druge službe so odvisne od povečanega obsega in kvalitete opravljenega dela.

Kako nagrajujejo režijske delavce v poslovnih enotah?

V proizvodnih poslovnih enotah so režijski delavci nagrajeni od proizvodnega učinka in kvalitete dela na njegovem delovnem področju. Vodja ekonomske enote dobiva na primer mimo deleža, ki je odvisen od gospodarskega uspeha enote, tudi delež, ki je odvisen od izpolnitve plana asortimana. Na tak način so dosegli promptno primopredajo naslednji ekonomski enoti in ker so sinhronizirali proizvodnjo, tudi večji proizvodni učinek.

Prejemki normirca časa so odvisni od proizvodnje v proizvodni enoti in od realnosti normativov časa.

Osebni dohodki delavcev v konstrukcijskem oddelku se izračunavajo glede na uspeh poslovne enote in na razmerje med normativi surovin in materialov ter njihovo izpolnitvijo — po lestvici, ki naj zagotovi, da delavec dobi največ takrat, kadar ni nobenih odstopanj od normativov.

Dohodki končnih kontrolorjev so odvisni od višine denarne vrednosti reklamacij.

Delavci v analitsko planskem oddelku dobivajo dohodke, ki so odvisni od realnosti planov ekonomskih in poslovnih enot. Zaposleni v računskih službah dobijo tudi delež od tega, če so pravočasno in pravilno izvršene posamezne njihove naloge.

Vzdrževalci dobivajo manj, če so nastale daljše prekinitive v proizvodnji.

Pri določanju meril za delitev osebnih dohodkov so upoštevali predvsem interes posameznih skupin in ga postavili v nasprotje z interesi drugih skupin. Tako na primer: interes vodij ekonomskih enot do izpolnjevanja plana asortimana proti interesu planerjev do realnosti planov. Interes večjega obsega proizvodnje na račun slabše kvalitete z interesom kontrolorjev za čim boljše kvaliteto. Interes delavcev po čim večjem prihranku z interesom normircev materiala po realnosti normativov.

S tem so dosegli, da prekoračen interes ene skupine nujno škoduje interesu druge skupine in to je nekaj regulator, da se odnosi objektivno izboljšujejo.

Strokovne službe in nagrajevanje po delu

Osebni dohodki ljudi zaposlenih v strokovnih službah, so odvisni od plačane realizacije, od kvalitete dela na njihovem področju in na primer pri nabavni službi od tega, kako hitro se

obračajo zaloge materialov in kolikšne so razlike med predvideno ter dejansko nabavno ceno.

Za vse druge službe kombinata veljajo določila, ki so uveljavljena v poslovnih enotah.

Direktorji sektorjev dobivajo glede na uspeh posameznih služb v sektorju, glavni direktor pa od povprečja uspeha vseh sektorjev.

To je torej na kratko povedano tisto novo v načinu delitve osebnih dohodkov v kombinatu Brest, o čemer govorimo kot o »pozitivnih spremembah«.

Se so težave

Pripovedovali so mi, da imajo kljub tem spremembam še težave in probleme, ki jih bo treba čimprej rešiti. Denimo na primer problem stimulativnih lestvic in startov. Ni še enotnega starta. Posamezne službe namreč težje dosega pogoje za večjo stimulacijo, zato bodo morali prilagodevati starte spreminjenim pogojem, stimulativne lestvice pa posameznim službam.

Ta nesorazmerja še povzročajo nezadovoljstvo.

Vendar je uspehov veliko več kot pa težav.

Spodbudni uspehi

Zdaj so vsi delavci v Brestu veliko bolj zainteresirani za večji učinek kot prej.

Poglejmo nekaj primerov:

V poslovni enoti Cerknica so v juniju postavili startni obseg proizvodnje 92.000 norma ur, proizvodnja pa je v avgustu dosegla že 95.557 norma ur, medtem ko so v prejšnjih mesecih dosegali največ 80.000 norma ur. Isto velja za poslovno enoto Martinjak, kjer so startno osnovo 46.000 norma ur presegli za 3000 ur.

V poslovnih enoti Iverka so zmanjšali škart od 9,9 na 0,6 % od skupne proizvodnje predvsem zato, ker je normirec kontroliral porabo tvorin in je bil od tega plačan.

Nagrajevanje, ki je odvisno od prihranka in poslovne uspešnosti, spodbuja prizadevanja za uvajanje večjih serij, uporabo standardnih materialov itd. takih primerov je večino. Zaradi vsega tega je bil čisti dohodek v tretjem tromesečju za 70 milijonov večji kot v drugem, v četrtem tromesečju pa sodijo, da bodo dosegli kar za 100 milijonov večji čisti dohodek.

Skupno je lani prav toliko delavcev kot jih je v Brestu zaposleno letos, ustvarilo 2465 milijonov dinarjev bruto lohodka. v devetih mesecih letos pa že 3 milijarde, medtem ko se je cena njihovih izdelkov povečala le za kakih 5 %.

In večji so tudi osebni dohodki. Lani so razdelili povprečno 29.000 dinarjev na mesec, letos pa so v minulem mesecu delili že povprečno 42.000 dinarjev.

Ob koncu so rekli:

»Naš sedanji sistem nagrajevanja je esda nov, vendar je le prehodna oblika v verigi sistemov delitve po delu, ki nam bo omogočil še popolnejšo delitev.«

JANEZ VOLJC

Pisarniški
molji»BIOZAVRI« SILVANA
AMBROGIJA V DRAMI SNG
V LJUBLJANI

»Birozavri«, komedija v dveh dejanjih italijanskega avtorja Silvana Ambrogija si je utrla pot tudi na oder ljubljanske Drame. Najbrž zato, ker je napisana v sedanjem času in ker prikazuje zaprašene pisarne, ki predstavljajo v dandanašnjem strahotno obsežnem aparatu vseh mogočih uradov in birojev hudo nevarnost za razčlovečenje človeka. Toda dlje od tega, da je obrtniško spreten prenos vsakdanjega življenja na gledališke deske, da je neposredno ogledalo stvarnosti brez dimenzij vzročnosti, se ta komedija ni povzpela. Zato malo pove in je prijetna le kot prikaz nekega konkretnega, enkratnega okolja in ljudi v njem, kot fotografija, če bi le-ta znala govoriti.

Na fotografiji je poosebljena vestni, do podrejenih strogi, toda do nadrejenih klečeplazni načelnik oddelka Altamura s svojim timom, kateremu se pripeti neljuba nezgoda, da eden izmed njih izdihne na delovnem mestu. Smrt ubogega Massare posredno povzroči, da obišče tim načelnik personalne službe in pove, da je oddelke gospoda Altamure že dolga leta povsem nepotreben, da so ga spregledali in ga je zdaj pač treba ukiniti. Kolkor se niso uradniki, zaverovani v obzorce in stare akte, pokazali svojih resničnih obrazov ob tragičnem koncu kolege Massare, se zgodi to ob ukinitvi oddelka. Nobenega

dvoma ni, da je Altamurova četa, z njim samim na čelu, kolektiv ubogih človeških par, ki vidijo in poznajo le sami sebe in avtomatično delo, življenjski cilj jim je napredovanje na pisarniških stolčkih, sreča pa denar in dobre zveze. Toda zakaj? Samo zato, ker so v uradu dvajsetega stoletja. Vendar, spet se je zgodilo, da smo lahko gledali dobro in

solidno uprizoritev. Režiserju Jožetu Babiču je uspelo, da je uprizoritveno sicer razdrobljen tekst, zli vsebinsko in odrsko v živo enoto, da je izluščil iz besedila in junakov vso tragikomično smešnost, ne da bi zašel v posploševanje in dal »Birozavrom« lažni nadih vse splošne resničnosti. Pri tem mu je bila v lepo oporo odlična scena ing. arh. Viktorja

Molke, ki je nad realistično postavljenim revnim okoljem, polna zlagane mogočnosti. Jurij Souček, kot Altamura, in Branko Miklavc, kot Fisichelli, pa sta poustvarila dva, v njuni igralski karieri prav gotovo nepozabna lika. Ostali igralci so bili še Polde Bitič, Danilo Benedičič, Stefka Drolcova, Janez Albreht in drugi.

A. P.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

priznava samo diktat, nastilje in zločin. Tak je dokumentarni film našega rojaka Frederica Rossija »Umreti v Madridu«, ki smo ga pred dnevi videli tudi pri nas. Scenarij zanj je napisala Madeleine Chapsal, dragocene prizore iz španske domovinske vojne, ki je po oktrojski revoluciji zamajala in pritegnila napredne sile sveta v pravičnem boju za svobodo in enakopravnost človeštva, so posneli Georges Barsky, Roman Karmen, Boris Makasejev in drugi, ki so se udeležili tega boja in marsikateri med njimi, zanj dali tudi svoja življenja. Glasbo v filmu je sestavil M. Jarre, montažer je bil S. Barron, besedilo pa govorijo: Jean Vilar, Pierre Vaneck, Roger Mollien, Germaine Montero in Suzanne Flon.

Film je pritegnil gledalce povsod, kjerkoli so ga predvajali, kajti v njem je zbrano kar največ avtentičnega gradiva o zgodovinskem boju španskega ljudstva, ki smo ga doslej spoznavali predvsem skozi besede udeležencev, zgodovinske opise ter literarna dela Hemingwaya, Sartra, Mauriac in drugih. Rossif je vse to zbral na filmskem platnu ter z živim, občutenim in iskrenim komentarjem, brez patosa in tendencioznosti oživil te nepozabne in velike dni. Kritiki sveta so ne glede na svojo politično prepričanje priznali, da je delo čisto in pošteno, zvesto resničnemu zgodovinskemu dogajanju ter kot tako odpira in dopolnjuje pomembno stran svetovne zgodovine. Gledalec obnemi in nemočno vzdrihti ob pretresljivih prizorih nemških bombardiranj civilnega prebivalstva, fašističnih paradah v Berlinu in Rimu, za katerimi

je čutili grozljivost sile in nasilja, ki je že čez nekaj let zavrtela svet v strašno vihro druge svetovne vojne. S sočutjem in občudovanjem spremlja prizadevanje svobodoljubnih ljudi, ki zapuščajo svoje domove in odhajajo v mednarodne brigade, da bi pomagali španskim borcev do svobode ter nečloveške žrtve in premaganja v bojih za Madrid, Alcazar in sleherno ped svobodne španske zemlje. Vse to je prepleteno s prizori in besedami, ki izpričujejo avtorjevo osebno prizadetost do dogajanja, do teh ljudi in do sveta v celoti. Kako neprisiljeno in občuteno je med prizori zavezlena beseda o poetu in dramatikumu Garcii Lorci, ki je umrl, ne da bi do kraja izpovedal svojo misel o ljudeh in uporni Španiji, ne da bi do kraja izživel svojo mladost. Z izredno precizno montažo je zaživel pred nami film, velik in nepozaben po svojem pomenu, urejenosti in še posebej po svojem značilnem španskem koloritu, saj iz slehernega prizora in besede odseva toplina in preprostost španskega človeka, ki se je boril za nov, lepši svet. V meglo zavita pokrajina v začetnih in končnih prizorih filma, daje vtis neme in tihe bolečine nad izgubljenim bojem, življenji tisočev in svobodnim svetom. Upajmo, da ta svet za špansko ljudstvo le ni povsem izgubljen, da ta veliki, a brezupni boj ni bil povsem zaman.

Za nas pa bi bilo prav, da bi si film ogledalo čimveč ljudi, da bi obudili spomin na vse tiste, ki so odšli v Španijo, se tam s španskim ljudstvom borili in umirali in da bi hkrati, kar velja za mlajši rod,

doumeli veličino svobode in miru, ki ju danes uživajo in da bi se pri tem zavedali žrtve, ki so bile za vse to neizogibne in potrebne.

IVA BOZOVIČAR

Dolgo pot do šole v lepem vremenu krajša pomenek

Šolstvo koprškega okraja na dnevnem redu
Koper in izvršnega odbora OkrajnegaSamoupravni
šolskih
mora dobiti svojo

Pretekli teden sta Predsedstvo Okrajnega sindikalnega sveta in Izvršni odbor Okrajnega odbora SZDL Koper sklicala razširjeno sejo o aktualnih problemih in nalogah na področju šolstva v koprskem okraju. Na seji, ki je bila neposredni odmev posveta o komuni in šolstvu v republiškem merilu (glavni odbor SZDL Slovenije in Republiški svet ZSS dne 26. oktobra v Ljubljani) in je že izhajala iz tamkaj sprejetih stališč, sta dva referata (o materialnem vprašanju osnovnega šolstva v okraju in o formiranju dohodka v šolstvu) ter živahna in temeljita razprava na široko prikazali šolsko problematiko na Koprskem, Goriškem in Notranjskem. — Zaradi obsežnosti materije smo se v pričujočem poročilu o razširjeni seji v Kopru izognili problematike strokovnih šol.

Desetletna
zaostajanja v šolstvu

S celotne nedavne razširjene seje o vprašanih šolstva v koprskem okraju je bilo mogoče razbrati, da že dolga leta razpravljamo o perečem šolskem problemu, ne da bi le-ta prenehal biti problem in pereč in da je pač že skrajni čas, da prično roditi sicer učinkovite razprave v zaprtih dvorinah tudi sadove v praksi. Prednost pred mnogimi podobnimi posveti pa je imel koprski v tem, da ni bil brez vsakega optimizma in vere, da čakajo družbene službe, konkretno prosveto, boljši časi. Temu gotovo botrujejo v poslednjem obdobju živahne obravnave šolstva na vseh nivojih in povsod ter v nekaterih občinah že znatno izboljšana ali v okvirih najboljših možnosti omogočena pot učno vzgojnega dela. Poleg tega je koprsko dopoldne pokazalo, da se prosvetni delavci zavedajo tako svojih pravic kot dolžnosti, kar bo lahko pospešilo reševanje šolske problematike v okraju, predvsem pa ovrglo danes večsah preveč posplošeno trditev, da stoje prosvetni delavci nekje na robu časa in razvoja.

Ena izmed poglavitnih misli s koprške razširjene seje je bila, da pri nas nasploh ne motrimo na šolstvo in na šolnike s stališča, da je delovni kolektiv vsake vzgojno izobraževalne institucije tako po ustavi kot po pomembnosti za splošni družbeni razvoj izenačen, oziroma enakovreden z delovnim kolektivom na področju materialne proizvodnje. Na eni strani smo se lotili šolske reforme, da bi šolo prilagodili času, na drugi smo pozabili, da terja reforma mladane vsepovsod dodatna materialna sredstva, dodaten kader, izpopolnjevanje tistega, ki že poučuje. Dali smo šolam pravico samoupravljanja, jih na papirju »naredili« samostojne delovne organizacije, ne pa jim tudi zagotoviti denarja, s katerim bi mogli gospodariti kot terja to učno vzgojno delo in kvaliteta tega dela, in nismo jim nudili prave moralne ter družbeno politične podpore. Narodni dohodek pri nas iz leta v leto narašča, zato tudi

osebni dohodki v gospodarstvu in drugih družbenih službah ter življenjski standard ljudi, prosvetni delavci pa ne stopajo enakovredno z ostalimi proizvajalci iz večerajšnjega v današnji dan. Občine, ki so po ustavi dolžne skrbeti za družbene službe, imajo odprto oko bolj za ekonomski razvoj svojega območja.

Vse te in podobne ugotovitve splošne narave o šolstvu, ki sta jih že na široko obravnavala Glavni odbor SZDL in Republiški svet ZSS v Ljubljani, je nedavna koprška seja prikazala tudi na konkretnih primerih trenutnega stanja in možnosti za njegovo izboljšanje v posameznih občinah okraja.

Pomanjkljiva delitev
narodnega dohodka
in politika občin

Odstotek sredstev, ki jih občinske skupščine dandanes namenajo za šolstvo, od celotnega občinskega proračuna, navadno zelo malo pove. V praksi pa s temi odstotki radi, ali obtožujemo ali zagovarjamo način delitve občinskih proračunov. V nekaterih občinah koprškega okraja participirajo skladi za šolstvo s kar nad 50 % celotnega občinskega proračuna. Če pa poznamo celokupne vsote teh proračunov, vidimo, da ponekod ne bi zadoščal za šolstvo niti njihov 70 % delež (npr. občina Tolmin). To kaže na nepravilno porazdelitev narodnega dohodka med družbeno političnimi enotami, ki je zlasti v gospodarsko manj močnih občinah že objektivni krivec za slab materialni položaj šolstva. Na drugi strani pa imajo seveda občine prav malo posluha za šolstvo in šolstva niti ne urejajo po svojih danih možnostih.

Temeljno materialno razmerje med šolo in družbo je izraženo pri nas v razmerju šole do občinskega sklada za šolstvo. Ta odnos je v precejšnjem številu primerov urejen z vsakoletnimi pogodbami, ki so pa formalnega zna-

BOLEČA
RESNICA

»UMRETI V MADRIDU«

Ne bi smel mimo nas neopazen, kajti v njem je preveč boleče resnice, naposledne in odkrite obsodbe človeškega nasilja in izkoriščanja, zgodovinske avtentičnosti o ljudskem heroizmu in žrtvovanju, predhodnici nepozabnih dogodkov zadnje vojne, avtentičnosti o človeško nedojemljivem in nesprejemljivem redu družbe, ki

razširjene seje Okrajnega sindikalnega sveta odbora Socialistične zveze Koper

interes kolektivov materialno bazo

čaja. Skladi niso odločno začeli lastne nove poti, temveč so ostali neka podaljšana roka bivših proračunov. Razlogov za to je več. Predvsem so bili brez izkušenj in so se naslanjali na izkušnje občinskih organov. Niso imeli lastne operative, strokovnih delavcev in tako so bili več ali manj odvisni od operativnega dela občinske uprave. Sredstva so skladu določali organi te uprave, ki so največkrat hoteli vedeti le skupne potrebe sklada, občinske skupščine pa so odobrile šolam toliko, kolikor jim je ostalo po pokritju drugih proračunskih potreb. Materialno plat šolstva so občine med letom urejevale z rebalansi občinskih proračunov v korist šolstva. Ti rebalansi pa niso povsod pomenili rešitve (v Ajdovščini so z rebalansom — 23 milijonov — v glavnem pokrili le 3000 dinarski dodatek na podražitev!)

Med šolo in občino v koprskem okraju ni pogodbenih odnosov, ki bi sloveli na eni strani na program šol, na drugi pa bi izhajali iz osnovne dolžnosti, ki jo imajo občine do šolstva. Res je sicer, da so mnogi programi šol pomanjkljivi, da mnogi šolski kolektivi še niso ocenili in ovrednotili svojega dela in vseh dejavnosti, toda tudi tiste šole, ki imajo dobre programe, ne dobe večjih sredstev kot one druge. Kaj jim torej trenutno pomagajo programi? Materialno boljši položaj imajo le šole v občinskih središčih, najbolj ugodno pa žive menda tisti kolektivi, ki manj in slabše delajo in je njihovo delo tako visoko ovrednoteno z dinarjem kot v ostalih kolektivih.

Samoupravljanje potrebuje tudi svojo materialno bazo

Ob takem materialnem stanju je bilo delo prosvetnih delavcev, gospodarjenje na šolah in v zvezi s tem samoupravljanje, nujno utesnjeno v kalup danih možnosti, ne pa potrebnosti in dolžnosti. In to stanje šolskih kolektivov še do nedavna v koprskem okraju ni spodbujalo k iskanju novih oblik pri učno vzgojnem delu, kot ga terjata šolska reforma, niti k iskanju meril za nagrajevanje po rezultatih dela, kot ga narekuje naš sistem nagrajevanja, niti k večji družbeno politični angažiranosti. In šole, ki jim ustava daje status samostojnih delovnih organizacij, v praksi samostojne niso mogle biti.

Slab materialni položaj šol pa je razen teh problemov potegnil za seboj še druge: beg že itak premaloštevilnega prosvetnega kadra v gospodarstvo, fluktuacijo prosvetnih delavcev iz ene šole v drugo (na primer Ajdovščina; letos je odšlo iz mesta 16 učiteljev in 6 profesorjev, prišlo pa je le 5 učiteljev in 1 sam profesor), razlike v kvaliteti pouka v posameznih občinah, zaposlovanje učnih moči brez dokončane ali primerne izobrazbe. Zanimarjanje šolskega vprašanja nasploh pa nas je privedlo do tega, da nam primanjkuje šolskih prostorov, primernih prostorov, da imamo dvo in trojzmenki pouk in vsemu temu morajo biti kos tudi prosvetni delavci — v taki sestavi — v koprskem okraju.

Kaj vse mora zajeti dohodek šole?

Zahtevo, naj občine zagotovijo šolam potrebna sredstva, so na koprskem posvetu postavili na realno osnovo. In sicer, najprej morajo šolski kolektivi pripraviti izračune, koliko sredstev potrebujejo za realizacijo svojega delovnega programa, dalje, urediti morajo notranjo delitev dela in dohodek po delu. Letni delovni načrt šol bi naj prikazal vso osnovno in razširjeno dejavnost nekako takole:

1. osnovno dejavnost na osnovi pedagoške ure in števila učencev v ceni pedagoške ure (osnutek elementov za izračun cene pedagoške ure so v koprskem okraju pripravili že pred razširjeno sejo in ga dali v razpravo. Sprejeli so predlog, da bodo osnutek nekoliko predelali v skladu z metodologijo republiškega odbora sindikatov družbe-

nih služb, s katero se strinja tudi republiški svet za šolstvo);

2. dopolnilni pouk, izračunan v letnem številu ur, ki ga je šola dolžna in možna opraviti, s ceno btt ure osebnega dohodka;

3. svobodne dejavnosti, opisane, programirane in izražene z letnim številom ur, ovrednotene prav tako s ceno btt ure na osebni dohodek;

4) šolska kuhinja: brezplačne malice, ali kosila vsaj za socialno ogrožene, s cenami in letnim zneskom;

5) brezplačni učbeniki z navedbo potreb, cen in izračunanim zneskom;

6. celodnevno organizirano vzgojno delo (varstvo) s cenami in letnim zneskom;

7. šolanje odraslih, če ga šola ima;

8. kadri: potrebe učnih kadrov mora šola programirati dolgoročno. Treba bo načrtno šolati in zagotoviti sredstva zanj;

9. skladi. V investicijskem skladu predvidi šola potrebna sredstva za vzdrževanje zgradb, nabavo opreme in učil. Potrebni primanjkljaj se vnese v program potreb razširjene dejavnosti. Sklad skupne porabe naj bi predvidel osnove lastnega stanovanjskega fonda. Tu naj bi šole predvidele tudi sredstva za rekreacijo in izpopolnjevanje učnega kadra.

Nadalje so v Kopru sklenili, da morajo šolski kolektivi na podlagi izdelanih programov, sami stopiti v aktivno borbo za svoje pravice. Čas je za to zrel. Pravkar sta sprejela nekatere sklepe o šolstvu Izvršni odbor SZDL Slovenije in Predsedstvo republiškega sveta ZSS, ki jih nameravata predložiti Izvršnemu svetu. Končno so se na koprski razširjeni seji domenili, da bo posebna komisija izdelala na podlagi referatov in razprav zaključke, ki jih bodo poslali vsem kolektivom šol, občinskim skupščinam in družbeno političnim organizacijam.

ALA PACE

SIGNALI

Vprašanja, ki terjajo odgovor!

Bogata je bila dejavnost velenjske Svobode v minulem obdobju. Samo dejstvo, da je vsak Velenjčan gledal dvajset predstav, a da je v rudarskem mestu osem tisoč prebivalcev, nam dovolj zgovorno pove, kako vsestranska in množična je bila dejavnost društva.

Ne bi bilo prav, če bi peli samo hvalnice. Več je vredno, če se pomudimo ob tistih težavah, ki so ovirale delo upravnega odbora.

Na redni letni konferenci so jih govorniki nakazali. Skoraj nerazumljivo se marsikaj zdi človeku, ko poslušajo poročilo in vsiljuje se mu mnenje, da mnogokrat prav na relaciji — VISJE — preveč administrativno rešujejo razne zelo žive probleme.

Vse delo Svobode je zastojkarsko. Toda prav zaradi te vneze je treba plačati davek!

Brez razsvetljave na odru ne gre. Toda, zamislite si: vsaka kilovatna ura kulturnega doma stane, reci in piši, petindvajset dinarjev. Letno je to že kar cel milijon!

Nadalje, vse tiste skromne honorarje, ki jih Svoboda plačuje za razne prepotrebne usluge, obremenjuje še stoprocentni davek. V Velenju imajo že nekaj časa filmsko gledališče. Radi bi, da bi uspešno delalo tudi v prihodnje. Poznajo je vzgojno poslanstvo te pomembne kulturne institucije. Zato bi prav ob filmskem gledališču ne mogli govoriti o komercialnosti. Čemu potem 20 % prometni davek na filmsko predstavo?

Na videz so vse te obremenitve ravnodušne in normalne. Vsi vemo, da je sredstev za kulturo še vedno malo. Takile administrativni zahtevki, ki jih je treba

reševati, močno bremenijo kulturno-prosvetne organizacije. Zelo, zelo jim skrajšajo proračun, katerega del bi lahko namenili v druge in bolj koristne svrhe.

Vsi organi in povabljeni na redni letni konferenci so brezpotrebno bremenitev društva uvideli. Vsem postaja jasno, da bo take administrativne posege, če jih smem tako imenovati, potrebno odstraniti, ali pa potiskati druge vire za financiranje kulturno-prosvetnih organizacij.

Nujno potrebno je podpreti prizadevanja takega aktivnega društva, ki postaja vsak dan bolj usmerjevalec vsega kulturnega življenja v rudarskem mestu. Obremenjevali filmsko gledališče, ki se še bori za gledalce, z dvajsetprocentnim davkom, je toliko, kot si prizadevati, da mu čim prej zadržnemo vrat. Prav to področje je vzgojitelj številka ena! Prvi in najmočnejši, predvsem med mladimi. Zakaj tako dejstvo prezreti?

Letna konferenca je javno povedala mnenje o tem in prepričani smo, da bo prav tako obravnavanje kaj kmalu zašlo v VERTIKALO. To bi sprejeli z olajšanjem.

Saj v resnici ne gre za nič drugega kot le za večjo in bolj množično dejavnost, ki jo pa moramo nujno tudi materialno krepiti. Zdi se, da bi morali za kulturno-prosvetne organizacije vnesti v naše zakone posebne člene, s katerimi bi stimulirali, ne pa podirali aktivno in požrtvovalno delo društev.

Torej, upajmo na bolje! Ali smemo?!

V. SMAJS

DAVEK NA ALKOHOL 15 Odstotkov DAVEK NA IZOBRAŽEVANJE 108 Odstotkov

Ali je izobraževanje odraslih res luksuz, ki si ga v socializmu ne bomo mogli privoščiti?

Davčna politika je včasih danes pri nas tudi že tako smešna, da pravzaprav sploh ne bi smeli več govoriti o kakršnikoli politiki. Obdavčitve, zbiranje sredstev, naj bi imelo svoj smisel, cilj, družbeni smoter. Kakšne anoma-

lije pa se lahko zgode, če ta davčna politika ni več politika, temveč le preprosti računski mehanizem, nam zgovorno govori naslednji primer, ki je v zadnjih dneh upravičeno sprožil masovno ogorčenje.

Delavec, ki danes s sredstvi, ki jih sam ustvarja, na več načinov omogoča šolanje mladini na vseh stopnjah, se sam kmalu ne bo mogel več izobraževati. Mimo rednih sredstev, ki jih odvajajo v družbene fondne in proračune (namenjene tudi šolstvu!), plačuje iz svojega osebnega dohodka še dopolnilni proračunski prispevek. V zadnjem času tudi vse bolj pogosto utemeljuje zahtevo, naj prispeva tudi iz sklada 2,5 % od bruto osebnih dohodkov za skupne potrebe, čeprav smo dejali, da so ta sredstva namenjena predvsem za pokrivanje stroškov izobraževanja, ki je sestavni del izobraževalne in kadrovske politike samoupravne delovne organizacije. Toda, ko se pojavi pri izobraževalni instituciji, kakršna je delavska univerza, o n sam, proizvajalec z lastnim izobraževalnim interesom, takrat ga za to njegovo ukaželjnost in hotenje kaznujemo ponovno z obdavčitvijo. Z davkom na njegovo izobraževanje!

Kakorkoli čudno se sliši, je vendarle res, da je davek na alkohol pri nas danes 15 %, obdavčitev izobraževanja odraslih pa 108 %!

Recimo, da hoče nekdo poleg redne zaposlitve v svojem prostem času dokončati osemletko na oddelku za odrasle, ali študirati na večerni srednji tehnični ali drugi šoli, ki deluje pri delavski univerzi. Če mu bo njegov delovni kolektiv plačal šolnino, ima srečo. V največ primerih bo moral svoje šolanje plačati povsem iz svojega žepa. Toda, šolnina ni le tisto, kar mu v tem primeru srednja šola za odrasle zaračuna v ceni njegovega šolanja, ker pa mora plačati predavatelje, prostore itd. Plačal bo tudi 108 % davek v tej šolnini, ker pač tako pravijo zvezna navodila bankam. Med drugim je ta davek tudi vzrok, da redne šole nočejo odpirati oddelkov za odrasle, saj bi le-ti bili »predragi«. Komu na ljubo smo odraslega zaposlenega delavca, ki hoče študirati, še enkrat obdavčili (ali pa delovni kolektiv, ki mu plača šolnino), po vsem tistem, kar je že prispeval in prispeva tej družbi, da lahko razvija šolstvo? To gotovo ni v duhu znane zvezne Resolucije o izobraževanju, saj le-ta enotno obravnava izobraževanje v rednih šolah in izobraževanje odraslih.

Toda ne gre le za strokovno izobraževanje odraslih. Vse kaže, da bo kakršnokoli izobraževanje pri nas kmalu postalo luksuz, ki si ga v socializmu ne bomo mogli privoščiti!

Še predno so družbene skupnosti, komune, omogočile, da bi se delavske univerze razvile v institucije za izobraževanje odraslih (preveč imamo namreč še takih delavskih univerz, za katere sploh ne moremo govoriti, da so institucije, saj zaposlujejo komaj enega ali dva profesionalca), že smo obdavčili tudi vse tisto dejavnost, ki se odvija še na pol volontersko. Programi političnih šol npr., sindikalnih, večernih političnih in mladinskih šol, za katere nikoli nihče ni trdil, da so šole, ki dajejo kvalifikacijo ali kak drug uradni dokument o opravljeni »šoli«, so bili prvotno obdavčeni le z davkom na avtorske honorarje predavateljev v teh šolah. Novi predpisi bankam, ki so izšli te dni, pa so že našli »odrešujočo« formulo: obdavci vsaka šola, taka ali drugačna, le da ima program.

Namesto, da bi bili veseli naporov delavskih univerz, ki so bili vloženi v to, da politično izobraževanje ni več le stvar slučajno nanizanih predavanj, temveč vnaprej dobro pripravljenih programov, moramo pač ugotoviti, da so bili ti napori zapet »kronani« z obdavčitvijo.

Menim, da je že zdaj najbolje jasno in glasno povedati, da bodo taki nesmiselni predpisi navajali prizadete le na to, da bodo tudi v tem predpisu iskali »luknje«, ki jih pač vsak predpis ima. Toda upravičeno se lahko vprašujemo, ali res ne moremo drugače, kot da se s takimi nesmiselnimi obdavčitvami silimo sami sebe k goljufanju.

Današnji »Signali«, članek izpod peresa V. Šmajsja pod naslovom »Vprašanja, ki terjajo odgovor!«, nam nekaj podobnega signalizirajo s področja prizadevanja za kulturno vzgojo občanov. Mar bomo res dopustili, da bi vse, kar pomeni vzgojo človeka pri nas, postalo zaradi finančno prakticističnih gledanj in ukrepov, ki so posledica takih gledanj, luksuz? Če pa nekateri smatrajo, da je potrebno, da tudi kulturna in izobraževalna dejavnost nosi vse obdavčitve, ki se jih je kdorkoli spomnil, potem se moramo seveda tudi dokončno in principialno odločiti, **odkod bomo vzeli, da bomo dajali**. Smotno pa verjetno to ni, saj družba združuje sredstva proizvajalcev že danes na ustaljen način za to, da pokriva stroške skupnih družbenih potreb. Kulturna vzgoja občanov in šolanje odraslih pa ne moreta ostati izven okvira teh »skupnih družbenih potreb«.

V. Šmajs je v svojem članku v naslovu zapisal: Vprašanja, ki terjajo odgovor! O vsem tem bi resnično želeli odgovor slišati v Republiškem prosvetno-kulturnem zboru, ki je bil že ob razpravi o izobraževanju odraslih spomladi opozorjen na nesmiselne obdavčitve tega izobraževanja.

SONJA GASPERŠIČ

Jesenski mir na koprskem trgu

(Foto: M. Sparovec)

Jesenska razglednica...

(Foto: M. Sparovec)

JESENICE:

Italijanski železarji na Jesenicah

Minuli teden je gostovala na Jesenicah skupina članov železarsko-jeklarske industrije v Piombinu v Italiji, ki je vključena v krožek Italsider v Piombinu kot komorni orkester. Po ogledu obratov jeseniške železarnice je priredil gostom sprejem glavni direktor jeseniške železarnice inž. Matevž Hafner. Na sprejemu so podčrtali važnost sodelovanja med železarsko-jeklarsko industrijo v Piombinu in Železarno Jesenice tako na strokovnem kot kulturnem področju. Medtem ko so obiskali jeseniški železarji, člani Svobode Jesenice v minulnem letu Italijo in priredili več uspešnih nastopov ansambla narodnih plesov, so gostje, ki so tokrat vrtnili obisk, priredili v soboto večer na Jesenicah in v nedeljo večer na Hrušici koncert klasične glasbe italijanskih skladateljev. Nastopajoči so z zahtevnim programom, ki je temeljil na italijanski komorni glasbi 18. stoletja, več kot uspeli in je orkester, ki je na ravni naših poklicnih orkestror naravnost presenetil. V potrditev medsebojnega sodelovanja so gostje že povabili jeseniške železarje-kulturnike za prihodnje leto v Italijo, Jeseničani pa za leto 1966 eno kulturnih skupin krož-

ka Italsider iz Piombina na Jesenice. Obisk je bil lep prispevek k utrjevanju prijateljskih odnosov med delavci Italije in Jugoslavije.

MARIBOR:

Reprodukcijski material – velika izvozna zapreka

Tovarna umetnih brusov v Mariboru je letos že v prvih devetih mesecih presegla lanskoletno celotno proizvodnjo za 21 %. Še zadovoljivejši so izvozni uspehi: do oktobra je delovni kolektiv te tovarne za 69 % presegel letni izvozni plan.

Proizvodnja nenehno narašča. Uspehi pa se utegnejo že letos, še bolj pa prihodnje leto zmanjšati, če se ne izboljša oskrba z reprodukcijskim materialom, domačim in uvoženim. Predvsem jim primanjkuje kakovostnih uvoženih lepil in domaćega plemenitega korunda. Za prvo ne dobijo pravočasno deviz, v proizvodnji plemenitega korunda pa je nastal zastoj in je vprašanje, ali ga bo Tovarna dušika Ruše sploh še izdelovala.

Kolikor ti problemi ne bodo rešeni, bo v prihodnje prizadet tudi izvoz. Zaradi pomanjkanja kakovostnih surovin ta tovarna ne želi realizirati novih zaključkov z Grčijo in Turčijo, četudi se po drugi strani trudi, da bi se čimbolj uveljavila na tujih tržiščih.

POSTOJNA:

Nad 600 milijonov stroškov in škode zaradi nesreč

Kljub skrbi in prizadevanjem, kljub povečanju stroškov za nabavo zaščitnih sredstev je bilo na območju koprškega zavoda za socialno zavarovanje letos v prvem polletju več nesreč kot lansko leto. Tedaj se je na vsakih 100 zavarovancev pri delu ponesrečilo kar 10,55 odstotka ali vsak deseti zavarovaneec. Število nesreč je v letu 1963 nasproti 1961 poraslo za 14 odstotkov, število zavarovancev pa le za 6 odstotkov, kar jasno dokazuje dejstvo, da število nesreč raste hitreje od števila zavarovancev. Iz podatkov o pogostnosti nesreč izhaja, da se je v zadnjih petih letih poskoval na območju koprške skupnosti skoraj vsak 9 zavarovaneec, v postojnski pa povprečno vsak 11.

Velike pa so razlike tudi v pogostnosti nesreč med posameznimi občinami koprškega okraja. Zadnja leto so nesreče najbolj pogoste v občini Izola, sledita ji Piran in Ilirska Bistrica, medtem ko je najnižji odstotek nesreč v občini Sežana in Postojna. Tudi v občini Koper je pogostnost nesreč pod okrajnim povprečjem, ker je pač tu nad 20 odstotkov zavarovancev zaposlenih v prosveti, zdravstvu in javni upravi, a v teh panogah je pogostnost nesreč zelo nizka.

Izračun stroškov in škoda, ki jo povzročajo nesreče pri delu in izven dela, kaže po podatkih zavoda, da je bilo lansko leto izplačano za nadomestila osebnih dohodkov zaradi nesreč pri delu skoro 76 milijonov dinarjev, zaradi nesreč izven dela pa 56 milijonov. Če bi k tem stroškom prišteli še stroške za ambulantno in bolnišnično zdravljenje, prevozne stroške, stroške za invalidnine in pokojnine ter še druge stroške, ki jih nesreče povzročajo, bi se stroški lahko najmanj podvojili. Izpad narodnega dohodka zaradi nesreč pri delu, izhajajoč iz povprečja narodnega dohodka na zaposlenega, pa je znašal za lansko leto zaradi nesreč pri delu 226 milijonov dinarjev. Iz tega sledi, da je bilo lansko leto na področju komunalnih skupnosti Koper in Postojna zaradi nesreč nad 600 milijonov dinarjev stroškov in škoda.

Po podatkih za postojnsko področje je razvidno, da je bilo lansko leto v devetih gospodarskih organizacijah 135 nesreč. V prvem polletju letošnjega leta pa 55. Po številu jih je bilo največ v JAVORU, nato v Gozdnem gospodarstvu in v GRADNJA, po številu zaposlenih pa največ v Gradnjah, v SVP in v Gozdnem gospodarstvu, najmanj pa v Tovarni mesnih izdelkov.

Prikaz nesreč izkazuje, da jih je bilo največ v ponedeljkih, in to udarnin. Teh je bilo lansko leto kar 151, po podatkih za prvo polletje letošnjega leta pa izhaja, da bo tudi letošnja prednjačila ta vrsta nesreč pred ostalimi, kot so raztrgnine, prelomi kosti in ureznine. Po kvalifikacijski strukturi prednjačijo v nesrečah kvalificirani delavci v starosti od 30 do 39 let. Stalež dela nezmnožnosti je bil v največ

primerih od 4 do 7 dni, izgubljenih ur je tako bilo na področju KS Postojna lansko leto 22.338.

Od leta 1956 do 1963 je bilo na območju koprškega komunalnega zavoda skupno 70 smrtnih žrtev, od teh na delovnem mestu 43, prometnih 17 in na poti na delo ali iz dela 12. Na Postojnskem je bila v lanskem letu 1 smrtna žrtev, pa tudi letos v oktobru mesecu je bila ena v Ključavničarstvu Postojna.

Iz teh nekaj skopih podatkov sledi, da je bilo za zmanjšanje nesreč in s tem tudi milijonskih stroškov med drugimi ukrepi potrebno izvesti tudi naslednje:

poživiti delo občinskih komisij za HTV in jim priskrbeti nujna materialna sredstva za obstoj in delovanje,

če v kateri delovni organizaciji še nimajo ustreznih komisij, bi jih morali ustanoviti čimprej, njihovo delo pa določiti v statutih oz. v pravilnikih, čimveč pozornosti bi morali posvečati varnostni vzgoji zaposlenih, programom za izobraževanje delavcev o varnosti pri delu,

kjer se ugotavlja, da delavci ne uporabljajo osebnih zaščitnih sredstev ali pa jih premalo, je potrebno uvesti določene sankcije za kršilce predpisov,

naloga sindikalnih organizacij po podjetjih in delovnih organizacijah naj bo, da bodo redno sprejemale in obravnavale problematiko higiensko-tehničnega varstva in se vključevale v reševanje preostalih problemov s področja varstva. Komisija za kadrovska socialna vprašanja pri občinskem sindikalnem svetu pa naj bi pomagala delovnim organizacijam pri izdelavi ustreznih pravilnikov o HTV, službam za higiensko in tehnično varnost je treba zaradi stalnega porasta poškodb pri delu posvetiti v organizacijskem in kadrovskega pogledu več skrbi, da bodo sposobne kompleksno obravnavati skrb za človeka na delovnem mestu s psihološkega in sociološkega vidika. Seveda pa ne igra zadnje vloge tudi finančno vprašanje, le da se to v večini primerov rešuje le kot knjigovodska dejavnost. Podatki o nesrečah pri delu in izven njega so zaskrbljujoči. Zato pa je potrebno iti v boj frontalno in odstranjevati vse, karkoli negativno stanje na tem področju še povečuje.

BA

Sladki maroni

(Foto: M. Sparovec)

Še zadnje ostanke in neljube spomine na vojni čas je treba čimprej odstraniti (Foto: M. Sparovec)

LJUBLJANA-ŠIŠKA:

Nova pralnica za avtobuse

Pretekli teden je delovni kolektiv »LJUBLJANA-TRANSPORTA« ob skromni slovesnosti slavil nov delovni uspeh. V pogon so spustili popolnoma avtomatsko pralnico za avtobuse in trolejbusy, ki jo je dobavilo podjetje »Emanuel« iz Italije.

Kakšne so odlike nove pralnice? V prvi vrsti naj omenimo, da se je čas pranja avtobusa skrajšal za šestkrat, to je od 12 do 15 minut, na minuto in pol do dveh minut. Pri pranju so zmanjšali tudi število zaposlenih. Prej, ko so vse delo opravljali ročno, je bilo tu zaposlenih 6 ljudi, sedaj pa vse skupaj lahko opravi en delavec, ali največ dva. Za novo avtomatsko pralnico so investirali 50 milijonov dinarjev in kot pravijo, se jim bo ta denar obrnil v petih letih.

V razgovoru s predstavniki »Ljubljana-transporta« smo zvedeli, da se trenutno ukvarjajo tudi s problemom, kako rešiti konice v mestnem prometu v Ljubljani. Naval na vozila mestnega prometa je zjutraj od 5.30 do 7. ure in od 14. pa tja do 15.30 ure, ko ljudje prihajajo in odhajajo z dela, že tako velik, da avtobusi in trolejbusi ne uspejo opraviti svoje naloge, tako kot bi bilo treba. V »Ljubljana-transportu« menijo, da bi bil nakup novih avtobusov nerentabilen, ker bi bili ti v pogonu le 3 ure dnevno. Bolj rešljiva je druga varianta, če bi posamezne gospodarske organizacije in ustanove na področju mesta Ljubljane ob različnem času v razmaku po 15 minut priče in končale z delom. Na ta način bi bil naval na avtobuse in trolejbusy mestnega prometa znatno manjši. O tem se bodo predstavniki »Ljubljana-transporta« še dokončno pogovarjali z Mestnim svetom Ljubljane.

Z.

7 dni v sindikatih

JESENICE — Na Jesenicah je bil pred dnevi posvet s predsedniki sindikalnih podružnic z območja jeseniške občine. Organiziral ga je občinski sindikalni svet z namenom, da poživijo delo sindikalne organizacije v obdobju priprav na bližajočo se občno zbor in delovno konferenco. Ker v mnogih podružnicah nimajo pravega in uspešnega sodelovanja s samoupravnimi organi podjetja, so na posvetu predvsem podurili da je potrebno organizirati posvet članov samoupravnih organov s predsedniki sindikalnih podružnic. Sklenili so, da se bodo v jeseniški občini vrstili občni zbori podružnic od decembra do vključno aprila prihodnjega leta in da občni zbori ne bodo samo manifestacije, temveč bodo imeli predvsem delovni značaj. Na njih bodo obravnavali najbolj aktualna vprašanja, o katerih se danes razpravlja v sindikalni organizaciji. V pripravah na občne zborje pa bodo posvetili posebno pozornost kadrovskemu sestavu sindikalnih vodstev, kajti v prihodnje bodo morale posvetiti sindikalne organizacije največjo skrb notranjim odnosom v kolektivih. Na občnih zbore sindikalnih podružnic bodo volili tudi delegate za konferenco odborov, oz. za občni zbor Občinskega sindikalnega sveta Jesenice, čeprav bo ta šele prihodnje jesen.

L. CELJE — Pretekli teden je bil v prostorih Občinskega sindikalnega sveta v Celju sestanek predsednikov sindikalnih podružnic sindikata industrije in rudarstva iz področja celjske občine. V osrednji točki dnevnega reda so razpravljali o organizacijskih, kadrovskih in vsebinskih priravnih na občne zbor sindikalnih podružnic, ki jih bodo v celjski občini opravili do meseca februarja prihodnjega leta. J. M.

IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH

Kolektivna odgovornost

Čeprav se razmere v proizvodnji nekoliko izboljšujejo, nam bo prav gotovo zelo dolgo ostal v neorjenem spominu izpad proizvodnje v prvem polletju, ki bo še nedvomno precej časa glavna težka razprava med člani delovnega kolektiva.

Izpad nas je vse skupaj prizadel toliko bolj, ker smo vsa leta doslej navajeni le poti navzgor, nikakor pa ne navzdol, kot se nam je to zgodilo prav v času, ko so vsi pričakovali še lepši proizvodni uspeh. Razprave v kolektivu so dokaj različne in vsak želi neuspeh komentirati po svoje ter valiti krivdo na druge, predvsem še po 2. redni seji DS, ko je ta med drugim razpravljala tudi o polletnem obračunu našega podjetja.

Ne želim govoriti o posameznostih, toda smelo lahko trdim, da niti razprava na delavskem svetu niti pozneje na sejah svetov, proizvajalcev delovnih enot ni bila taka, kot bi morala biti, če že razpravljamo o tako važnem vprašanju, kot je proizvodnja, še posebej če je ta negativna.

V taki razpravi bi morali člani samoupravnih organov mnogo bolj sodelovati, ne pa to razpravo prepustiti le dvema ali trem, kot da to drugim ni mar.

Pri vsem tem je zelo pereče vprašanje, ali se vsi skupaj sploh zavedamo kolektivne odgovornosti, ki je toliko večja, ker so nam ostali člani — volivci poverili zaupanje, ki pa ga vsaj tokrat nismo v celoti izpolnili. Sleherni član delavskega

sveta in sveta proizvajalcev DE je dolžan, da s svojo razpravo sodeluje pri reševanju proizvodne problematike, ne pa da to prepusti drugim, ki naj bi po njegovem mnenju sklepal tudi za njega. Po tolikih letih delavskega samoupravljanja nam ni potrebno glasovati stori, ampak živa zavzetost slehernega člana organov upravljanja.

Mislím, da je še vedno precejšnja slabost, da nekateri člani še vedno mislijo, da od njihovih predlogov ni nobenih koristi in da se na delavskem svetu in na svetih proizvajalcev delovnih enot odloča tako, kot so si nekateri že naprej zamislili.

Nadalje pa je tudi opaziti, da se nekateri bojijo razpravljati in navzočnosti predpostavljajo, ker menijo, da bi se jim zamerili, kar pa povsem jasno kaže, da se še vedno ni utrčila prava kolektivna zavest in odgovornost. Takšne in podobne razprave o problemih proizvodnje prav gotovo ne bodo privedle kolektiva do tega, da enotno podvzame ustrezne ukrepe za odpravo nepravilnosti, ki ovirajo čimboljše uspehe v vseh proizvodnih obratih.

Danes vsi dobro vemo, kaj pomeni izpad proizvodnje, vprašajmo pa se, kaj so storili tudi drugi forumi, kot so sindikat in osnovne organizacije ZK v delovnih enotah. Zelo žalostno je dejstvo, da niti sindikat niti partijska organizacija nista pri vsem tem storila prav ničesar.

Proizvodnja je padala iz meseca v mesec in prav nikogar ni bilo med nami, ki bi skušal problem, ki ni preprost, postaviti na dnevni red in mu že v času, ko je postajal iz dneva v dan bolj pereč, priti z ustreznimi ukrepi na konec.

Seveda pri tem ni izvezto vodstvo obrata, ki je nedvomno spremljalo poročila o poteku proizvodnje in je tako imelo najboljši pregled nad celotno problematiko, vendar

je pričelo ukrepati šele takrat, ko je bilo povsem jasno, da se tako ne more več dalje in da prehaja proizvodnja v zelo pritično obdobje.

Njihova dolžnost je bila, da bi bili spriči olajševalni člane kolektiva o položaju ter vzrokih in takoj ukrenili vse potrebno za odpravo nepravilnosti.

Tako bi lahko nedvomno precej ublažili izpad proizvodnje, v celoti pa bi tudi odpadlo nerazpoloženje v kolektivu, ki je nastalo po 2. redni seji delavskega sveta, ki je med drugim tudi ugotovilo, da so na slabe proizvodne rezultate v prvem polletju mimo redukcije električne energije znatno vplivali tudi drugi činitelji, kot so: slaba delovna disciplina, nevestnost posluževanja naprav in strojev ter slab nadzor dela posameznikov itd.

Prav gotovo so vzroki tudi v tem, vendar ne v celoti, saj so ti bili predvsem dodatni faktor in so ali drugo stran dejstva, saj se prav tako slabo položajo samo še poslabšali, in ovrtili normalen potek proizvodnje. Prehod na novi način proizvodnje logično zahteva tudi določeno poznavanje naprav in njihovega delovanja ter tehnološkega postopka, ki se precej loči od prejšnjega. Tega pa delavci niso mogli je takoj obvladati, saj jim ga dejansko nihče ni razložil, čeprav bi s tem morali biti predhodno seznanjeni.

Ne bi mogel soglašati z izjavami nadrejenih, da s fakimi ljudmi ni moglo nič dati in da je delovna disciplina enaka ničli, saj so prav ti ljudje prestajali svoj ognjeni krst v prvih letih proizvodnje glinice in aluminija v mnogo slabših delovnih pogojih, pa je proizvodnja kljub temu iz leta v leto rasla. Valiti krivdno za neuspeh na eno ali drugo stran je povsem nesmiselno, kajti izpada ni mogoče vedno nadoknaditi, ampak ga edino lahko z bodočim vsestranskim skupnim trudom in vestnim delom le ublažimo. Toda vse, kar se je v minulih

mesecih zgodilo, le še en dokaz, da se le misno vsi skupaj zavedali tiste prave kolektivne odgovornosti, ki je enaka za člane delovnega kolektiva ne glede na delovno mesto.

Pri vsem tem pa se je tudi precej pokazala slabost članov delavskega sveta in svetov proizvodnih enot, ki na sejah niso razpravljali o problemih v proizvodnji, so pa v samih proizvodnih obratih in o problemih tudi dobro poznali.

Lani je sindikalni pododbor v vsakem oddelku glinice dobil vsak mesec podatke o izvršeni proizvodnji v preteklem mesecu, iz katerih je bilo tudi razvidno, kakšni so bili normativi, iz česar se je lahko ugotovilo, kako slaba je bila tudi na oglasnih deskah na ogled slehernemu članu kolektiva. Vsakdo je lahko ugotovil, kako so delali in kje so prekorčili normative. Danes vega žal iz neznanih vzrokov ni več na oglasnih deskah delavcev sploh ni več na tekočem, kako dela njegova proizvodna enota in kakšne uspehe dosega.

Decentralizacija delavskega samoupravljanja je imela nedvomno povsem drugi namen, toda pokazalo se je, da danes proizvajalec ne ve niti toliko kot prej in da je odvisen od predstavnikov v organih upravljanja, ki jih je volil, in če so ti res agilni in aktivni člani, potem res ne bi to predstavljalo problema. Skoraj nerazumljivo je, kako so sil precej vsega tega partijska organizacija, sindikat in sveti proizvajalcev delovnih enot skupno v odločitvi, ki so jo sprejeli, in odgovorni činitelji, ki so za stanje vedeli prav tako kot sleherni član kolektiva, vendar so pričeli ukrepati šele v zadnjem trenutku.

Čeprav ne more prav nihče najti pravih razlag za izpad v proizvodnji, pa vsekakor slehernega proizvajalca ne zadene enako breme odgovornosti, kajti vsakdo, ki je delal izključno po navodilih nadrejenih, ne

bi smel trpeti za neodgovoren odnos drugih, ki se pa le niso v celoti zavedali, kaj pomeni prava družbena zavest in kolektivna odgovornost. S tem nikakor ne mislim v celoti opravičevati delavce na delovnih mestih v proizvodnih obratih. Predvsem jih ne mislim opravičevati glede delovne discipline in skupne odgovornosti pred družbo.

Podrobneje ne poznam problemov v drugih delovnih enotah, zato bom obravnaval le obrat glinice, saj skoraj ne dvomim, da se bo oglasil kdo tudi iz ostalih proizvodnih obratov ali služb v podjetju. Mnogo več bi se dalo napraviti v tem obratu, če bi sami delavci imeli malo več zavesti in odgovornosti do skupnega in enotnega dela. Če bi sindikat v tej delovni enoti bil bolj aktiven — predvsem pododbori in oddelki, ki se zdijo danes le še formalnost, ki presega že vse meje polne ohromelosti, — bi bila prav gotovo aktivnost članov mnogo večja in uspešnejša. Če posamezni pododbori niso imeli sestankov že več kot leto dni in so prepustili članstvo popolnoma osamljeno, potem je res pravi čudež, da gre sploh proizvodnja v taki meri in obliki, saj dejansko sploh več niso o ničemer obveščeni.

Nekdanja oblika proizvodnih sestankov je odpadla, čeprav se je pred leti pokazala za zelo pozitivno in bi jo tako morali spet čimprej uvesti. Na takih sestankih se je lahko pogovarjali s člani kolektiva o proizvodnji, o delovni disciplini ter še o mnogih drugih problemih, ki so mnogokrat sicer lažjega znanja, vendar na so lažje in lažje problematiki za samo proizvodnjo. Čeprav ne mislim posploševati, lahko smelo trdim, da v poddisciplini prednjačijo predvsem taki člani kolektiva, ki zraven službe v tovarni delajo doma na svojih poljih in potem največkrat pridejo v službo utrujeni in nezaspali. Če takega delavca potem zalotijo pri spanju in

ga opozorijo na njegovo dolžnost do tovarne in skupnosti, se začne prepirati in ti prikazovati razmere v drugih delovnih enotah, češ kako razumevanje imajo tam nadrejeni do svojih delavcev itd. Vse take in podobne nepravilnosti pa bomo lahko prebrli, če bomo vsi skupaj enotno pozakali voljo in razumevanje za vestno delo in za res zavestno kolektivno odgovornost.

M. F.

NAŠE DELO

Reorganizacija v EE 1600 – ročni dodelavi papirja

Ze v prejšnji številki »Našega dela« je bilo omenjeno, da je bil do nedavnega oddelke ročne dodelave papirja ozko grlo v proizvodnji papirja. Niti povečano število nadur ali povečan napor pri delu nista dala rešitve. Zahteve po nadurnem delu so bile težko realizirane, saj so v oddelku zaposlene samo ženske-matere, ki imajo po delu v tovarni še mnogo opravkov doma, zato so le težko ostajale v tovarni tudi popoldne. Tudi pogoji dela niso posebno dobri. Delo je precej zahtevno, zaradi velike potrebe po izdelavi, češar so se vse članice tega oddelka kolektivno vedno razumeli. Tempo dela je hiter, kljub velikim dvorim, pa je za povečano proizvodnjo prostor še vedno pretesen. Se vedno ni v prostoru klimatske naprave, o kateri se je že toliko govorilo v tehničnem sektorju in na sejah organov samoupravljanja. To nedvomno škoduje kvaliteti izdelanega papirja, še bolj pa vpliva

• TRBOVLJE:

**Sredstva za vzgojo
kadrov ostajajo
neizkoriščena**

Ko so v Trbovljah pred kratkim ocenjevali dosežke na področju kadrovske politike v občini (in sicer na seji občinskega komiteja ZK) so med drugim ugotovili, da na področju te zasavske občine doslej še niso bili sprejeti vsi ukrepi za izboljšanje stanja na področju kadrovske politike, čeprav občinski upravni organi in samoupravni organi v delovnih organizacijah vedo za naloge. Naloge s področja kadrovske politike rešujejo še vse prepočas, čemur je krivo v nemajhnih meri tudi pomanjkanje ustreznega kadra. Vendar obeti tudi na tem področju niso najboljše, ker se trenutno šolajo le 4 slušatelji (2 iz Zavoda za zaposlovanje delavcev ter po 1 iz Rudnika rjavega premoga in Mehanike) na Višji kadrovske šoli v Kranju, v upravi občinske skupščine pa je samo 1 referent, ki se ukvarja s to problematiko.

V občinskem statutu in v statutih delovnih organizacij je namenjena kadrovske problematiki in nalogam na tem področju premajhna pozornost. Pa tudi sicer so v delovnih organizacijah kadrovske službe še bolj formalnost. Kadrovske službe imajo organizirane le v Rudniku rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik (tu je organizirana najbolj) in v Strojni tovarni Trbovlje. Drugod kadrovske službe nimajo. Kljub nezadovoljivemu stanju občinska skupščina Trbovlje še ni obravnavala kritičnega stanja na področju organizacije kadrovskih služb; lani je bila izdelana in obravnavana analiza kadrov v občini, vendar tudi ob tem niso bile obravnavane kadrovske službe.

Skorajda bi bilo mogoče trditi, da ima slaba organizacija kadrovskih služb za posledico le neznatno izboljšanje materialnega položaja dijakov in študentov, sicer pa v delovnih organizacijah namenljajo štipendiranje premajhno pozornost. V lanskem šolskem letu je bilo skupaj 288 rednih in 120 izrednih študentov; višina štipendij pa se je gibala za srednje šole med tremi in osmimi tisočaki, za višje in visoke šole pa med osmimi in šestnajstimi tisočaki. Za novo šolsko leto pa je bilo razpisanih le 45 štipendij, iz česar sledi, da nekatere delovne organizacije sploh niso objavljale razpisov. To pa spet kaže težnjo po pridobivanju študentov višjih letnikov.

Premajhno zanimanje za kadrovske službe, za štipendiranje in še kaj pa skupaj s premajhnim odmerjanjem sredstev za potrebe šolstva, kaže na vrsto pomanjkljivosti in nerazumevanje, ki ga je deležno to področje našega življenja. Delovne organizacije so npr. evidentirale na račun 1 % prispevka za kadre od bruto osebnih dohodkov v višini 61.652.000 din, porabile pa le 30.846.000 dinarjev. Nič boljše stanje ni letos. V prvem polletju letos izkazujejo delovne organizacije na račun 2,5 % prispevka za kadre 93.645 milijonov din, po-

rabljeno pa je bilo le 51.763.000 din sredstev, ali 55,3 % zbranih in razpoložljivih sredstev. Vlaganja za vzgojo kadrov so premajhna. Kadrov ni, čeprav ostajajo sredstva, ki bi jih delovne organizacije lahko namenile za vzgojo in izobraževanje kadrov, neizkoriščena.

Vzroki za tak položaj so v tem, ker gospodarske organizacije ne obravnavajo štipendij kot gospodarsko naložbo; ponekod ni pravilnikov o štipendiranju, ni komisij, razpisi niso javni itd. Nič kaj zavidljivo ob vsem tem ni stanje v šolstvu na področju trboveljske občine. Razpoložljiva sredstva so letos zadoščala le za kritje najnujnejših potreb. Zaradi tega je občinska skupščina Trbovlje predlagala delovnim organizacijam, naj bi prispevale v sklad za šolstvo nekaj nad 46 milijonov din; organi samoupravljanja pa so soglašali le s prispevki v višini 31,5 milijona din. Ob tem pa je treba omeniti, da so Rudnik rjavega premoga, Trgovsko podjetje 1. junij, Tapetništvo, TIKa in Zlatarstvo odobrili sredstva v predlagani višini.

V Trbovljah so opozarjali ob razpravi o problemih s področja kadrovske politike, da je opaziti še precej nerazumevanja za reševanje problemov. Zaradi tega si bodo morale predvsem še družbeno-politične organizacije prizadevati, da se čimprej odpravijo problemi.

-k-

Krompir je v Sloveniji letos dobro obrodil. Trgovska podjetja so zato lahko že do sedaj odkupila zadostne količine kvalitetnega krompirja za potrebe potrošnikov. Večje količine semenskega krompirja pa bodo tudi izvozili v sosedne republike. — (Foto: M. Sparovec)

• DOLNJA LENDA:VA:

**Proizvodni načrt
so že presegli**

V tovarni dežnikov in pletenin Lendava se letos že lahko pohvalijo, da so izpolnili proizvodni načrt, saj so v prvih devetih mesecih v obratu dežnikov presegli proizvodni načrt za 7 odstotkov in v obratu pletenin za 8 odstotkov. Prav tako računajo, da bodo letos presegli proizvodni načrt, ki so ga sicer realno postavili, vendar na lan-

skih osnovah, presegli v obratu pletilstvo za 50 odstotkov in za 40 odstotkov v obratu dežnikov. To pa bo tudi največji uspeh 300-članskega delovnega kolektiva te pomurske industrije.

Takšen deloven uspeh so v tem kolektivu dosegli predvsem zato, ker so letos povečali število zaposlenih za nekaj več kot 15 odstotkov. Obnovili pa so tudi strojni park in povečali proizvodnjo predvsem v obratu pletilstvo. Izboljšali pa so tudi nagrajevanje, saj so osebni dohodki zaposlenih znašali v prvih osmih mesecih letos že 35.900 din, medtem ko so lani v prvih devetih mesecih bili le 26.316 dinarjev.

Letos so dosegli zelo dobre rezultate tudi v izvozu. Največ izvažajo v Sovjetsko zvezo. Precej pa so izvozili tudi v Kanado, ZDA in Anglijo. Samo v prvih devetih mesecih so izvozili za 90.000 dolarjev vrednosti raznih pletenin. Letos bodo izvozili tudi za 52 tisoč dolarjev vrednosti dežnikov in to predvsem v vzhodne evropske države. Za izvoz pa imajo precej proizvodov prodanih že tudi za prihodnje leto. Tako so že sklenili pogodbe za prodajo pletenin v vrednosti 48.000 dolarjev. Izvoziti pa računajo tudi večjo količino dežnikov.

Kolektiv pa ima precej načrtov tudi za v prihodnje. Tako bodo z novim letom povečali število zaposlenih, izpopolnili strojni park in še nadalje izboljšali tehnologijo proizvodnje. Računajo, da bodo z novim letom zaposlili 100 novih delovnih moči, predvsem ženske in mladino, ki v tem kolektivu že sedaj prevladuje. V načrtu imajo, da bodo v celoti prešli na delo v dveh izmenah.

L. Z.

• CELJE:

**Sodelovanje
občinske skupščine
z delavskimi sveti**

Pred dnevi je bila v Celju seja zbora delovnih skupnosti občinske skupščine Celje, na kateri so bili navzoči tudi predstavniki delavskih svetov in direktorji gospodarskih organizacij.

Namen seje je bil, da bi občinska skupščina, odnosno odborniki zbora delovnih skupnosti navezali tesnejše stike z delovnimi organizacijami in se skupno pogovorili o problemih delovnih organizacij kot organizacij komunalne skupnosti ter o opravljenih nalogah v vezi z akcijskim programom.

Kljub temu, da predstavniki delavskega samoupravljanja niso posegli v razpravo tako kot bi bilo želeli, upoštevajoč naloge, skupne potrebe in probleme podjetij in komune, vendar lahko trdimo, da je sestanek odborov s predstavniki podjetij dosegel svoj namen. To je bil prvi posvet te vrste in pričakovati je, da se bodo podobni stiki vedno bolj krepili in da bodo izmenjavni mnenj ter zaključki pripomogli k čim boljшему gospodarjenju in reševanju negospodarskih, komunalnih problemov in cilju zadovoljevanja skupnih potreb občanov.

Na seji so ugotovili, da izvajanje planskih nalog v industriji še vedno ni zadovoljivo, saj dinamični plan za 9 mesecev iz-

kazuje komaj 100,1 % realizacije. Proizvodnja se je v septembru sicer nekoliko izboljšala, saj se je povečala za 6,4 % v primerjavi z istim mesecem lanskega leta in je tudi za 6,6 % višja od istega obdobja lani, vendar v odnosu na letni plan še vedno zastaja. Pri tem je zaskrbljujoče najbolj to, da se je število zaposlenih dvignilo znatno preko planskih predvidevanj (8,2 %) in da so osebni dohodki zaposlenih rasli veliko hitreje kot produktivnost.

Namen tega skupnega sestanka je predvsem bil, da v gospodarskih organizacijah in s pomočjo strokovnih služb v občini združijo vse napore za doseganje in celo preseganje planskih nalog do konca leta.

Občinska skupščina je dala iniciativo za tako skupno posvetovanje tudi zaradi tega, da bi našli vsi samoupravni organi skupni jezik pri programiranju načrtov v gospodarstvu, v družbenih službah in na področju komunalne izgradnje. Na seji je bila dana tudi sugestija, da bi naj gospodarske organizacije ustanovile skupni komunalni fond za tiste delovne organizacije, ki najbolj rabijo sredstva in ki bi bile sposobne take kredite hitro tudi vračati.

Na seji so načeli vrsto problemov, ki bi jih bilo potrebno organizirano in pospešeno reševati. Poleg problemov v industriji v zvezi z omejitvijo investicij so načeli vrsto vprašanj v obrti, gradbeništvu, trgovini, gostinstvu, družbenih službah in komunalni dejavnosti sploh. Kritično so ocenili, da doslej ni bilo narejeno vse, kar predvideva akcijski program občinskega sindikalnega sveta Celje, ter se zavzeli, da bodo skupno kot nosilci in koordinatorji družbenega življenja v komuni storili vse, kar bi lahko pripomoglo k boljšemu življenju delovnih ljudi. Odgovornost odborov in članov delavskih svetov je nedeljiva, saj vsi zastopajo proizvajalce in občane v komuni. Zato bo treba koordinirati delo in zavzemati skupna stališča, da bi tako zagotovili boljše in uspešnejše delo komune kot celote.

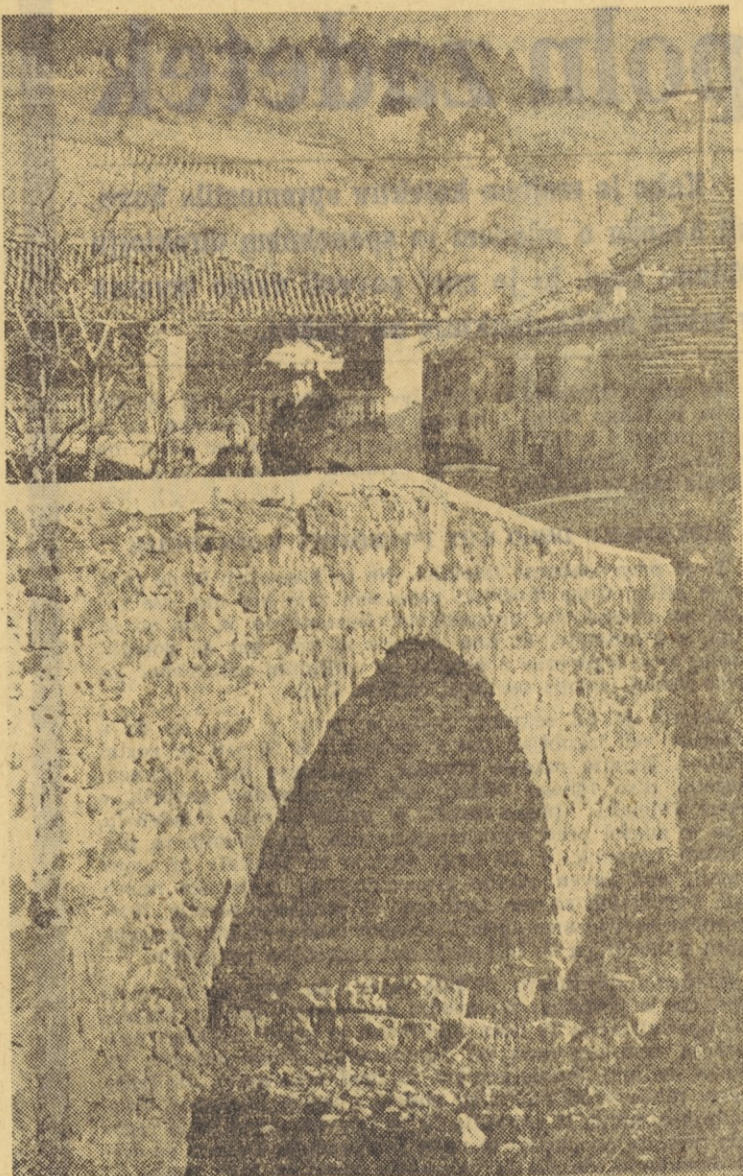
Na seji so izvolili 17-člansko komisijo iz vrst odborov in članov delavskih svetov, ki bo v roku enega meseca preučila najboljše načine sodelovanja med delavskimi sveti in občinsko skupščino, da bo ta vez postala stalna, čvrsta in živa, ter da bi bili proizvajalci in občani redno obveščeni o vseh problemih v delovnih organizacijah in komuni sploh.

J. M.

• JESENICE:

**Za izboljšanje turizma
lani izdali 30 milijard**

V jeseniški občini je bilo v minulem letu vloženih v adaptacijo obstoječih gostinskih kapacitet, komunikacij, raznih servisov in ostalega blizu 30 milijard. Kljub temu pa pogrešamo v jeseniški občini in predvsem v Kranjski gori še vedno primerne restavracije, prostore za družabno življenje, kopališča in športne naprave. Te investicije ne bi bile majhne in bi jih bilo mogoče realizirati le v okviru finančnih možnosti po nujnostnem vrstnem redu. Za uspešni razvoj turizma, ki postaja v jeseniški občini vedno pomemb-

Jesen na Goriškem...

(Foto: M. Sparovec)

nejša gospodarska panoga, pa bo nujno razven investicijskih vlaganj skrbeti za ustrezen gostinsko-turistični kader. Trenutno sta zaposlena na področju jeseniške občine v gostinstvu le dva uslužbenca z visoko šolo in trije z visoko strokovno izobrazbo. Domači gostje in tuji, ki jih je v jeseniški občini iz leta v leto več, opažajo, da ni vse v redu s strežbo in pripravljanjem jedi. Na področju jeseniške občine se ustavlja v glavnem le prehodni tuji gostje, ki potujejo na Jadransko ali pa se vračajo domov. Če pa bi znali poskrbeti za primerno počutje teh gostov, bi se prav gotovo odločili tudi za letovanje v krajih jeseniške občine, katerih geografska lega je zelo ugodna. S primerno propagando, predvsem pa s kulturno postrežbo in nudenjem kvalitetnih pijač ter kvalitetno pripravljenih jedil in poleg tega še z nudenjem primerne razvedrila bi uspelo dobiti v jeseniško občino vedno več stalnih gostov. Kakor turistično-gostinska podjetja pa se bodo morale zavedati pomembnosti turizma v še večji meri tudi trgovina in obrtno-gospodarske organizacije. Na posvetu, ki je bil pred dnevi o gornjem vprašanju, so si bili enotni, da je potrebno v jeseniški občini turizem še izpopolniti in razviti, ker postaja pomemben faktor gospodarjenja na področju jeseniške občine.

L.

• TOLMIN:

**Premalo sredstev
za šolstvo**

Na Tolminskem ugotavljajo, da bi za šolstvo — brez investicij — potrebovali letno kakih 500 milijonov dinarjev, vtem ko pa celotni proračun občine znaša le okrog 700 milijonov, zato so tudi sredstva sklada za šolstvo slej ko prej omejena, čeprav so letos v ta namen predvideli znatno večji znesek kot v preteklem letu. Skladu za šolstvo se namreč dodeljujejo sredstva v okviru možnosti in ne na podlagi realnih potreb oziroma planov dela šolskih zavodov, kar seveda omejuje v znatni meri samoupravne pravice šolskih kolektivov in tudi onemogoča stimulativnejše nagrajevanje prosvetnih delavcev, saj večina šol nima gibljivega dela. Na splošno so osebni dohodki šolnikov v povprečju nižji od povprečja v gospodarstvu, kar ima za posledico precejšnjo fluktuacijo in pomanjkanje učnih moči. Letos jim, denimo, prihanjkije še 20 predmetnih učiteljev in 6 profesorjev.

Da bi dobili nekaj dodatnih sredstev za osebne dohodke prosvetnih delavcev so na posebnem sestanku s predstavniki občinske skupščine in gospodarskih organizacij priporočili, naj bi v ta namen prispevala določene zneske tudi posamezna podjetja, pač vsako po svojih možnostih in po predhodni razpravi in sklepanju delavskih svetov. Delovni kolektivi so pri-

poročilo v glavnem ugodno in z razumevanjem sprejeli. Računajo, da bodo na ta način zbrali še kakih 21 milijonov dinarjev. S tem bi bil vsaj v glavnem rešen problem osebnih dohodkov prosvetnih delavcev do konca leta. Seveda bi bil to le začetni izhod in bi na podlagi letos ugotovljenih potreb morali prihodnje leto predvideti potrebna sredstva v proračunu občine oziroma skladu za šolstvo. Brez dvoma pa komuna sama takega bremena ne bo zmogla in bo nujna pomoč širše družbene skupnosti, saj prav potrebe šolstva v manj razvitih komunah — med katere sodi tudi Tolminska komuna — niso v skladu s njihovimi materialnimi možnostmi oziroma so v obratnem sorazmerju, ker so prav v teh občinah stroški nadpovprečni in znašajo na učenca od 63 do 130 tisoč dinarjev letno (v hribovskih vaseh), republiško povprečje pa je 44 tisoč dinarjev letno.

Poleg tega bi na Tolminskem potrebovali precejšnja sredstva za opremo učilnic in za investicije, ki jih ne bo moč več dolgo odlašati. Zlasti bi bilo

Da jih pozimi ne bo zeblo... (Foto: M. Sparovec)

nujno potrebno zgraditi novo šolsko poslopje v Kobaridu, kjer imajo pouk v več stavbah, podobne pa so razmere v Tolminu. Tudi adaptacija osnovne šole na Mostu na Soči še ni končana. Za prosvetne delavce bi potrebovali še 30 družinskih stanovanj, kar bi jim omogočilo pridobiti več strokovnih moči. Menijo, da bi se marsikateri šolnik odločil za službovanje na Tolminskem, če bi mu lahko nudili primerno stanovanje in ustrezne osebne dohodke.

O težavnem položaju šolstva na Tolminskem so razpravljali že na raznih forumih, posebna komisija Občinskega komiteja Zveze komunistov pa je o tem pripravila izčrpano in s podatki podprto poročilo, ki so ga poslali občinski skupščini, delovnim organizacijam in posameznim družbeno-političnim organizacijam.

jž.

• IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASO

na utrujenost delavk in posredno tudi na njihovo zdravje.

Da bi se delo ob danih pogojih čim kvalitetneje odvijalo, obenem pa dosegala čim večjo proizvodnost, je bilo nujno uvesti nekatere spremembe pri načinu dela. Za lansko leto je bil ob sedelovanju vodstva EE in analize oddelka izdelan predlog za nov način zavijanja. Iz črne podatke o tem je analitskem oddelku dala EE sama, kar je služilo za nadaljnjo analizo. Ta analiza je bila izdelana natančno in je upoštevala primerjave med stari in novim načinom dela zavijalcev papirja. Že tu se je pokazal prihranek, ne glede na kvaliteto dela, 5810 din din pri eni toni papirja. Bistvo tega prihranka je prehod iz embalarjanja v bale na embalarjanje v palete, kjer so znižani stroški materiala, zlasti pa skrajšan čas za zavijanje ene utežne enote papirja.

Zanimiv je tudi izračun prihranka pri ovojnem papirju: Pri embalarjanju v bale je potrebno za eno balo 1,5 kg ovojnega papirja za zunanjo embalažo. Če predpostavimo, da gre 60 % naše proizvodnje v tiskarne, za ca. 16.000 bal porabimo 201.600 kg ovojnega papirja, to pa predstavlja 26.963.000 dinarjev (134.400 × 133.743).

Pri novem načinu embalarjanja v palete pa odnede celotni strošek ovojnega papirja na zunanjo embalažo.

Tovarna lahko namesto 200 ton ovojnega papirja za zunanjo embalažo izdela 200 ton tiskovnega ali pletnega papirja in s tem poveča svojo blagovno proizvodnjo za ca. 50 milijonov.

Po novem načinu prihranimo tudi prostor v skladišču, s katerim smo vedno na tesnem. Do sedaj smo skladiščili bale tako, da smo jih naložili po pet v višino na roko. Torej pri formatu A1 je na ca. 0,5 m² skladiščne prostora uskladiščimo ca. 625 kg papirja.

Po novem načinu embalarjanja pa z viličarjem lahko uskladiščimo po dve paleti ali ca. 1300 kg na ca. 0,5 m². To kaže na še enkrat boljše izkoriščanje skladiščnega prostora.

Pri nakladanju palete na kamione s pomočjo viličarjev smo tudi ogromno prihranili na času. Saj smo zmanjšali čas nakladanja desettonskega kamiona za 4 delovne ure. Pri tem načinu dela so pač nastopile nekatere težave s kupci, ki se bodo morali tudi orientirati po načinu novoga embalarjanja. Vendar to ne predstavlja nepremostljivih težav, saj posebno inozemski kupci že soglašajo s takšno embalažo, obenem pa je naš papir na domačem trgu zelo iskan.

Ensko kot način dela pri končnem embalarjanju je bila uvedena tudi sprememba pri načinu prebiranja in štetja papirja, natančneje, oboje smo združili v en postopek. Zato je bilo nujno, da smo popravili tudi predpise norm in da smo prešli na delo v drugo izmeno. Efekt dela je bil znatno večji, materialni uspeh. OD pa so našli, kar je razumljivo ugodno vplivalo na dobro razpoloženje vseh zaposlenih v oddelku.

Ker so bile vsestranske priprave dobro organizirane in ker je bila analiza temeljita, je druga izmena dobro pripravljena stekla v najlepšem redu. Tu gre priznanje celotnemu kolektivu sortirne dvorane, ki je bila za nov način dela veliko bolj sprejemljiva, kot pred leti osebe ožje proizvodnje ob izvedbi četrtle izmene, danes pa se je lahko pohvalilo z dobrimi rezultati in s tem v zvezi z dobrimi osebnimi prejemki.

Druga izmena v sortirnici teče torej dobro. Tudi ženam — materam je pokrbijeno za njihove otroke, saj DID tudi popeljana zanje skrbi. Z novo organizacijo dela so odpadli številni nadzori, ki so bile v breme vsem ženam, kajti priznati moramo, da je delovna nadura v sortirnici

res delovna, zlasti če jo primerjamo z nadurami v nekaterih drugih oddelkih.

Zniževanje stroškov v ročni delavi vpliva na celoten kolektiv in bi bilo prav, da bi to spoznale tudi druge ekonomske enote, ter z izboljšanjem načina dela, zmanjšanjem zastojev in ureditvijo delovnih odnosov začele proizvajati boljše in ceneje, kot je to dosegla EE 1600.

Tudi glede discipline je lahko ta enota za zgled drugim. Prihajanje na delo in z dela, kakor tudi odmori, so do minute točni. Na oglasni deski zamudnikov še ni

Članice EE 1600 se radi pogovorijo, kako bodo delale, da bo efekt dela čimboljši. Predlogi in sklepi niso nikdar brezplodni

Direktorjev poln zadetek

Kako je majhen kolektiv »premostil« Savo, ali beseda o mladem in sposobnem direktorju Milanu Čugi, ki je znal povedi svojo tovarno v orbito subkonjunktura na tržišču.

To pripovedovanje o »Metalu«, zagrebški tovarni čvrstih kovin, bi lahko začeli s kratko predstavitvijo človeka, ki je — to danes v kolektivu vsi poudarjajo — največ storil, da je tovarna »Metal« s svojimi čvrstimi kovinami in orodji dosegla takšne uspehe.

DIPLOMSKO DELO KOT POTRDI TEV KONCEPCIJE

To je prva osebnost »Metala«. Ne po hierarhiji in ne zato, ker je Milan Čuga direktor, predvsem zato ker ima vse zasluge za »Metalovo« prosperiteto. Razumljivo je, da so še drugi, ves kolektiv, ki ima zasluge za vse, kar so dosegli. Vendar po razgovorih z delavci in vodilnimi uslužbenci tovarne vselej izstopa osebnost Milana Čuge.

Najprej je bil sekretar podjetja, prav v času ko so v »Metalu« več izgubljali kakor dobivali. S 26 leti je postal direktor. Krmilo manjše tovarne, za katero niti v samem Zagrebu niso mnogo vedeli, zato so navadno govorili o nekem »Metalu« »preko Save«, je prišlo v roke mladeniču, ki se je znašel pred množico poslovnih, proizvodnih in psiholoških neznank. V 10 letih obstoja se »Metal« ni uspel dvigniti nad raven obrtno proizvodnje in mojstrske miselnosti. Proizvajali so vse, sanitarno in gradbeno okovje, fluoroscentne cevi in armature. V skladih nikdar ni bilo denarja, osebni dohodki pa so bili nižji kot zagrebško povprečje.

Mlademu direktorju je bilo jasno, da tako ne more iti dalje, da je potrebno proizvodni asortiment odločno zmanjšati. Specializacija je naša bodočnost je rekel direktor, proizvodnja armatur nam bo izpodkopala slabe temelje, na katerih stojimo. Somišljenikov, je imel zelo malo, ali bolje rečeno, nihče v kolektivu ni podprl njegove iniciative. Proizvodnja armatur je zaposlila 50 % delavcev, zato se je vsem zdelo nesmiselno ukiniti to vrsto proizvodnje. Delavci so očitali direktorju, da jih bo nazadnje pustil še brez kruha. Z njimi so delili mnenje tudi mnogi strokovnjaki in vodilni uslužbenci, ki bi morali na bodočnost svojega podjetja gledati daljnovidneje.

Osamljeni direktor je vztrajal pri svojem. Na ekonomski fakulteti je zagovarjal diplomsko delo »Eksterna analiza skupine proizvajalcev armatur«. Z lastnimi metodami in raziskovanji je končno prišel do zaključka, da je za »Metal« ekonomsko popolnoma nesmotno, da nadaljuje s takšno proizvodnjo. Ker mu niti to ni uspelo, je na lastno odgovornost predlagal, da se proizvodnja armatur oddvoji in tako pokaže čisti izračun. Po 6 mesecih se je pokazalo v proizvodnji armatur 100 milijonov poslovne izgube. O ukinitvi proizvodnje armatur je sklepal končno delavski svet in izglasoval ukinitve.

PREUSMERITEV — 16 MILIJONOV

Takšen je bil pred nekaj leti začetek. Nerentabilen obrat so zaprli. Vendar še nihče ni bil prepričan, da bo to, kar bo sledilo, privedlo »Metal« do uspeha. Kolektiv je še vedno bil na prelomnici. Na eni strani obrtniška psihologija večine, na drugi maloštevilna skupina tistih, ki dokazujejo, da preusmeritev proizvodnje in usmerjanje kadrov, sredstev in vseh sil na proizvodnjo se ne dovolj preiskanih čvrstih kovin vodi k ekonomski konjunkturi. Dvovon in sumničen je bilo na pretek. Ne le v kolektivu, tudi izven njega. Občinski in mestni organi niso pomagali in tudi banka ni ugodila njihovi prošnji za kredit in devize.

Pomagalo ni niti to, da je direktor dokazoval, da imajo čvrste kovine dobro prodajo in še boljše bodočnost, glede na to, da se za drag denar uvažajo iz inozemstva (kilogram čvrste kovine velja celo do 400.000 dinarjev) in da je končno »Metal« edini proizvajalec v Jugoslaviji. Po vsem tem, kolektivu in njegovemu vztrajnemu direktorju ni preostalo drugega, kot da se sami znajdejo, kot vedo in znajo.

In dobro so se znašli, ne glede na to, da se je mnogokrat tvegalo in včasih obšlo administrativne predpise. V Angliji so našli svetovno znanega proizvajalca čvrstih kovin, s katerim so navezali dober poslovni stik. S 16-milijonsko investicijo so proizvodnjo kovin povečali na 18 ton letno, kar je pomenilo v primerjavi s proizvodnjo 1000 do 1300 kilogramov vse do 1960. leta svojevrsten tehnološki uspeh. S tem so led dokončno prebili. V kolektivu so vse bolj občutili notranjo povezanost, brez katere gotovo ne bi mogli nadaljevati. Direktorjeva zamisel je bila potrjena na praktičnem primeru.

NIHČE POD 30.000

Na domačem tržišču so se pojavile »Metalove« čvrste kovine »Velebit« in razne vrste orodja z vgrajeno čvrsto kovino. Počasno in težko je bilo pridobivanje domačih kupcev, ki so dotlej kupovali čvrste kovine izključno na tujem tržišču. Vso pozornost so posvetili kakovosti, tako da je odstotek škarta padel na manj kot 1 %. Naložbe v rekonstrukcijo in razširitev proizvodnje so postajale vse večje, ni pa se pozabilo, da je treba vlagati tudi v kadre. Danes dela tu 16 inženirjev, 56 tehnikov; podatek, da je od skupno 200 zaposlenih, skoraj polovica srednjestrokovnega in visokostrokovnega kadra, predstavlja prepričljiv dokaz hitrega napredka.

»Metalovi« kadri so dobro nagajeni. Povprečni osebni dohodek v prvih 7 mesecih je znašal več kot 50.000 dinarjev. V kolektivu pa ni delavca, ki bi zaslužil pod 30.000 dinarjev. K temu še velja povedati naslednje: lansko razmerje med osebnimi dohodki in skladi je bilo 65:35, med tem ko je letošnje narobe 70:30 v dobro skladov! Predlansko leto je podjetje zaključilo z negativnim saldom 4 milijonov. Konec tega leta pa bo kolektiv pričakal z milijardo in 100 milijoni čistega dohodka.

Očitno je »Metal« s takšno preusmeritvijo proizvodnje zadel na tržišču poln zadetek. Njegovi proizvodi so superkonjunktorni, o čemer pričajo zaključene pogodbe za prihodnje leto. »Metal« je tudi na tujem tržišču našel mnogoštevilne kupce. Vrednost izvoza letos bo znašala 140 milijonov dinarjev, prihodnje leto bo pa dvakrat večja. V kolektivu navajajo še en podatek: glede na znatno povečanje proizvodnje in znižanje poslovnih stroškov so znižali cene svojim proizvodom tako, da vzdržujejo tekmo na tržišču s svetovno znanimi proizvajalci čvrstih kovin...

In medtem, ko se danes v vseh treh izmenah »sintira« v specialnih pečeh volframov granulat z vsemi tantali in titan karbidi, iz katerih bodo »spekli« diamantno čvrste »Velebit« ploščice, pričakujejo direktor Milan Čuga in njegovi tovariši — in to s polno pravico — gospodarsko nagrado svojega mesta ali podobno javno priznanje, ki ga doslej niso bili deležni. Kajti čas, ko je bil »Metal« »preko Save«, je že daleč za njimi.

S. M. (Po »Radu«)

V obratni ambulanti tovarne pohišstva v Novi Gorici imajo v zadnjem času le bolj malo obiska. Z novim sistemom nagrajevanja po učinku so dosegli namreč to, da se zdravijo resnično samo tisti, ki so bolni.

Foto: M. Sparovec

Zdravstveno varstvo ni zavarovalna tehnika, temveč del komunalnega sistema

Če smo v gospodarstvu več ali manj že preboleli želje, združevati deficitna podjetja s tistimi, ki ustvarjajo več sredstev, pa izgleda, da je ta bolezen zdaj prešla na socialno zavarovanje. Prav sedaj, ko skupščine komunalnih skupnosti zavarovancev razpravljajo o svojih enoletnih izkušnjah, ko polovica na novo izvoljenih članov prevzema odgovornost upravljalcev skladov zdravstvenega zavarovanja, se mi zdi potrebno opozoriti na tendence centralizacije sredstev, s katerimi ne bi samo zamaglili problemov, temveč tudi podrli osnovne principe novega sistema socialnega zavarovanja. Po teh principih pa je zdravstveno varstvo del komunalnega sistema.

Komunalne skupnosti zavarovancev so bile ustanovljene z jasno perspektivo: približati samoupravo zavarovancem. Priporočilo republiške ljudske skupščine, »da je utrjevanje in poglobljanje sistema samoupravljanja skladov zdravstvenega zavarovanja v okviru komunalnega sistema pomembna nadaljnja naloga«, temelji na izkušnjah, da se je prav vsled decentralizacije samoupravljanja skladov že doslej pokazalo, kje sredstva za zdravstveno varstvo bolj racionalno uporabljajo.

Matejalne možnosti skladov za zdravstveno varstvo so različne, kot so različni tudi dohodki komun. In kot komune usklajajo svoje potrebe z možnostmi, ki jih dajejo ustvarjena sredstva, tako tudi skupščine zavarovancev gospodarijo s svojimi zdravstvenimi skladi. Res obstajajo tudi objektivni vzroki za finančne težave v skladih posameznih komunalnih skupnosti. Te pogojuje heterogen gospodarski in demografski sestav komun, oziroma komunalnih skupnosti. Del objektivno slabših pogojev za ekonomsko poslovanje komunalnih skupnosti (več družinskih članov na zavarovanja, več zavarovancev, ki se zdravijo v bolnišnicah itd.) že pokriva širša rizična skupnost — republika v okviru tako imenovanih pozavarovalnih premij.

Ostane še različen ekonomski »start« posameznih komunalnih skupnosti, ki pa je odvisen od gospodarskega potenciala komune oziroma od osebnih dohodkov, od katerih se v določenem odstotku zbirajo sredstva v zdravstvenih skladih. Ponekod so dohodki skladov zdravstvenega zavarovanja precej pod republiškim povprečjem, vendar je večina komunalnih skupnosti v Sloveniji izdatke za zdravstveno varstvo več ali manj uskladila z materialnimi možnostmi območja.

Glede tega je zanimiv pregled, ki nam z dvema indeksom pokaže, kakšna je situacija v posameznih komunalnih skupnostih. Prvi indeks pomeni razmerje povprečnega osebnega dohodka komunalne skupnosti v primerjavi z republiškim povprečjem, drugi indeks pa predstavlja razmerje povprečnih izdatkov za zdravstveno varstvo (izdatki na eno zavarovano osebo) v komunalni skupnosti v primerjavi z republiškim povprečjem teh izdatkov: komunalna skupnost Velenje 104,6: 101,2, Zalec 85,2:82,2, Postojna 95:90,4, Celje 94,7:95,7, Domžale 93,0:91,0, Novo mesto 88,2: 81,5, Ptuj 84,3:82,7 in Trbovlje 104,7:96,3.

Za primerjavo k tem podatkom še dohodke in izdatke (obojeno) z indeksom primerjave republiškega povprečja) komunalnih skupnosti na področju mesta Ljubljane: Center 128,6:125,4, Bežigrad 113,9:110,3, Moste 105,1: 110,1, Šiška 100,9:120,3 in Vič 106,5:119,9.

Teh nekaj podatkov nam pokaže, da so ljubljanske komunalne skupnosti tako po dohodkih kot tudi po izdatkih nad republiškim povprečjem. Podatki pa nam tudi pokažejo, da v nekaterih skupnostih trošijo preko svojih finančnih možnosti. Neusklajeni izdatki z dohodki so tudi povod za priporočilo občinskih skupščin Vič-Rudnik in Šiška o združitvi petih mestnih komunalnih skupnosti v eno skupnost.

Ne glede na to, da občinska skupščina Vič kljub primanjkljajem v skladih zdravstvenega zavarovanja ni predpisala dodatnega prispevka (računajoč morda na združitve) in bo v naslednjem letu morala predpisati za pokritje deficita izredni prispevek, ki ga bodo zavarovanci dali neposredno iz »kuverta«, je treba ob poskusih centralizacije sredstev opozoriti na vzroke, ki so do tega pripeljali.

BO ZDRUŽITEV USKLADILA IZDATKE Z DOHODKI?

Ob ustanavljanju komunalnih skupnosti so bila stališča tako občinskih skupščin kot družbeno-političnih organizacij jasna (tudi Viča in Šiške): tisti, ki ustvarjajo sredstva za zdravstvene sklade, naj z njimi tudi upravljajo. Tako je bilo na področju mesta Ljubljane ustanovljenih pet komunalnih skupnosti, ki se pokrivajo z mejami komun (razen kom. skup. Moste-Polje, ki ji je priključena Litija). Kot komune imajo tudi komunalne skupnosti različne dohodke in ljubljanske komunalne skupnosti niso nikakršna izjema. Tudi ne morejo biti, vsaj dotlej ne, dokler bo mesto razdeljeno na več komun.

Res je sicer, da so nam meje komun v Ljubljani marsikje v napoto in da bi bilo treba enkrat razmisliti, do kod je mesto lahko zaokroženo gospodarsko in tudi ekonomsko območje. Vendar, začeti odmerjati enotnejši življenjski prostor najprej komunalnim skupnostim zavarovancev, meje komun pa pustiti, še več, uokviriti vanje tudi zdravstveno politiko, njeno programiranje in razvoj, nikakor ni gospodarno. Še manj pa je to uspešna in perspektivna rešitev, naj si bo za zdravstvo kot za sklade zdravstvenega varstva.

S tem, ko bi združili deficitne komunalne skupnosti s suficitnimi, bi prekrili vzroke, ki so pripeljali do izgub. Ti pa so, kar zadeva obe komuni skupnosti — predvsem Vič-Rudnik, v

neurejeni potrošnji. Če primerjamo izdatke za zdravstveno varstvo po posameznih komunalnih skupnostih na zaposlenega zavarovanca, ugotovimo, da so v Bežigradu potrošili lani 61.683 din, v Centru 67.121 din, v Šiški 68.839 din in na Viču-Rudniku 78.193 dinarjev. Zanimivo je, da višina nadomestil osebnega dohodka v času bolezni (ki so vključena v zgornje vsote) na enega zavarovanca ni bistveno različna, kljub temu da so povprečni osebni dohodki na primer v Centru v resnici precej višji kot drugod. Tako ima Center na enega zavarovanca teh izdatkov 17.506 dinarjev, Bežigrad 15.258 din, Šiška 16.603 din in Vič-Rudnik 15.422 dinarjev. Iz te primerjave dobimo zaključek, da je na Viču in v Šiški odsotnost z dela vsled bolezni mnogo daljša kot na primer v Centru (ki ima v Sloveniji najmanjši odstotek izostankov z dela).

Poglejmo še cene za posamezno zdravstveno storitev v ambulantah po komunalnih skupnostih: za Bežigradom stane ambulantna storitev 425 dinarjev, v Centru 438 dinarjev, v Šiški 427 dinarjev, Vič-Rudnik pa zaračuna za ambulantno storitev kar 494 dinarjev. Tudi zobotehnične storitve (brez materiala) so v Šiški dražje kot za Bežigradom in v Centru, najdražje pa na Viču, saj znesejo kar za 651 dinarjev več kot za Bežigradom.

Pri stroških za zdravstveno varstvo in tudi v cenah posameznih storitev je zdravstvena služba na Viču najdražja v Sloveniji. Kje so vzroki, je težko soditi iz podatkov, ki so na voljo. Več bolnih ljudi kot drugje? Primerjava povprečnega števila zdravstvenih storitev na zavarovano osebo ne da pritrdilnega odgovora. Zdravstvenih storitev na zavarovanca je bilo lani v ambulantah za Bežigradom 13,9, v Centru 14,9, v Šiški 15,5, na Viču-Rudniku 12,7.

So viški občani huje bolni kot drugod in to vsled tega stroški za zdravstveno varstvo tako visoki? Primerjava zdravljenja v bolnišnicah (kamor naj bi šli vsi hujsi bolniki) na enega zavarovanca ne upraviči zadovoljivo visokih stroškov za zdravstveno varstvo na Viču: v Bežigradu odpade na enega zavarovanca 2,5 dni zdravljenja v bolnišnicah, v Centru 2,6, v Šiški 2,8, na Viču 2,8.

POMANJKLJIVOSTI STROKOVNIH SLUŽB

Z vsem tem pa nismo dobili odgovora, zakaj so zdravstvene storitve na Viču najdražje, kaj je izdelek za zdravstvo najvišji. Tega odgovora tudi ne more dati Zavod za socialno zavarovanje, niti komunalna skupščina zavarovancev. Teh raziskav enostavno niso naredili. Vendar pa bosta oba morala poiskati vzroke prekomernih izdatkov, prav tako se bo morala s tem bolj podrobno seznaniti občinska skupščina. Kajti zdravstveno varstvo je del komunalnega sistema in ne zavarovalna

tehnika ali bilanciranje s suficitom in deficitom. Torej je treba najprej urediti stvari v potrošnji, ne pa slabosti pokrivati z administrativnimi združitvami.

Komunalne skupnosti so svoj obstoj opravile, le malo pa sta jim bili v pomoč strokovni službi, tako Zavoda za socialno zavarovanje kot zdravstva. Zdravstvena služba se ni prilagodila možnostim, ki jih skladi imajo, Zavod za socialno zavarovanje pa je že od vsega začetka težil za tem, da bi sklade čim bolj združili, ker bi tako odpadla vsa evidenca, ki zahteva več dela in prizadevnosti, pa tudi bolj usposobljen kader.

NIHČE NE VE, KOLIKO STANE USTAVNA PRAVICA OBČANOV — OSNOVNO ZDRAVSTVENO VARSTVO

Kar pa zadeva objektivne vzroke, da so skladi zdravstvenega varstva v komunalnih skupnostih Vič in Šiška manjši kot drugod, jih je treba tudi objektivno ugotoviti. Vendar ne z združevanjem! Kajti s prav takimi in še večjimi objektivno pogojenimi težavami se borijo zlasti v podeželskih komunalnih skupnostih, kjer so povprečni osebni dohodki še veliko nižji kot na Viču ali v Šiški. In po logiki teh dveh skupščin bi morali k mestnim komunalnim skupnostim priključiti tudi ptujsko ali novomeško skupnost. Tako bi zopet dobili centralne sklade zdravstvenega zavarovanja, ki so daleč od principov samoupravljanja.

Razlike v gospodarski moči komunalnih skupnosti bodo še dolgo obstajale. Tako kot komune bodo tudi komunalne skupnosti zavarovancev morale biti gospodarsko zaokrožene celote. In če je zdravstvo del komunalnega sistema, komuna pa nima sredstev zanj, je treba najprej ugotoviti, kaj je tisto osnovno zdravstveno varstvo, ki ga je družba po ustavi dolžna dati občanom, in koliko to varstvo stane. Če tega osnovnega varstva kaka komuna občanom ne more zagotoviti, bo morala pač dobiti sredstva iz republiških pozavarovalnih skladov. To pa ne pomeni dobiti sredstva v obliki proračuna, brez objektiviziranih kriterijev, temveč je treba z novimi elementi dopolniti sistem pozavarovanja. To pa je stvar (in dolžnost!) strokovne službe — zdravstva in socialnega zavarovanja.

Solidarnost vseh za tiste, ki so ekonomsko šibki, naj bi torej bila kriti osnovno zdravstveno varstvo. Sicer pa naj bi tudi pri zdravstvenih skladih delovali osnovni principi materialne stimulacije: če ustvariš več sredstev, imaš lahko boljše in višje organizirano zdravstveno varstvo. Le s takimi principi in s tem, da bomo še bolj približali zdravstvene sklade zavarovancem, bomo dosegli, da bodo te-ti analizirali tako objektivne kot subjektivne vzroke višjih izdatkov in tudi primerjali, če so zdravstvene usluge aдекватne stroškom.

NENA LUZAR

VESEL ZAČETEK, ŽALOSTEN KONEC

Ko so se vrnili naši veslači iz Tokia, smo jih bili presneto veseli. In zakaj ne? Spet so nam priborili najbolj dragocene lovorike, ki jih v tem sportu že skorajda nismo več vajeni.

Toda, prav sedaj, po vseh teh uspehih in zmagah, grozi našemu osmercu kaj žalosten konec.

Veslač Bere pravi, da mora v šolo, da mora prav kmalu zapustiti svoje mesto v osmercu. Tako se bo te dni poslovil od svoje dolgoletne tovarišije.

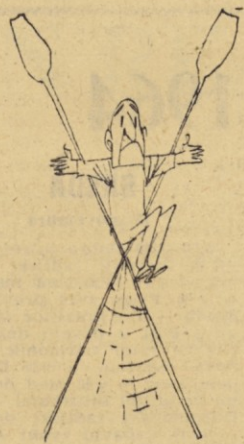
Neki drugi član ekipe se pritožuje, da od veslanja ne more več živeti. Mora se oprijeti kakega »resnega«

delu, da si zagotovi existenco. Tudi on želi zapustiti svoje prijatelje.

Peter Klavora, trener, najzaslužnejši mož za to odlično ekipo in njene značne uspehe, tudi ne more več »tako naprej«. Klavora, danes diplomirani ekonomist, resnici na ljubo, prejema za svoje delo le 40.000 mesečno. Vendar to še ni tako hudo. Za las bolj neprijetno je dejstvo, da Klavora, kot poklicni trener, sploh ni socialno zavarovan in, da se mu njegova zaposlitev ne šteje v redno delovno dobo. Da bi se trener našega osmerca vsaj delno zavaroval, se je vpisal na filozofsko fakulteto in s tem dobil pravico do brezplačnega zdravljenja — po študentski liniji!

Cudno je to. Toda v sportu zelo vsakdanje. Kaže pa na to, da nekatere osnovne stvari v našem vrhunskem sportu še niso rešene najbolj bistro. Človeka nehoti silijo v razmišljanje, ali je današnja praksa zares najbolj idealna. Drži sicer, da se od veslanja ne da živeti. Zato je dobro, da se fantje brigajo za svoj poklic, za svojo prihodnost. Cudno pa je, da za vse to

skrbijo samo oni, njihova organizacija, njihovo vodstvo pa ne ukrene ničesar.

Po daljšem ali krajšem premisleku vse to kaže samo na nerazčiščeno situacijo ter polovične rešitve. Nad vse si želimo pridne, izobražene trenerje in vestne ter zmogljive tekmovalce. Kadar pa jih dobimo, dopuščamo, da pričnejo bežati od vsega, kar je v zvezi s sportom.

Zares mojstrsko smo rešili ta vprašanja pri naših nogometaših. Vse kaže, da smo pri njih pustili tudi vso našo pamet, saj ni o njej ne duha ne sluha, ko je na dnevnem redu na primer — naš osmerek.

ŠILO

JANEZ ZEMLJARIČ, PREDSEDNIK ZTKS, ODGOVARJA NA VPRAŠANJA DE

PRIORITETNA LISTA

Med številnimi pomembnimi nalogami, ki jih bo Zveza za telesno kulturo Slovenije skušala obdelati še do konca letošnjega leta, je tudi tako imenovana »prioritetna lista« športnih panog. Naloga je zahtevna in bo po vsej verjetnosti že v kratkem sprožila plaz polemik. V zvezi s pripravami na izdelavo prioritete lestvice je naše uredništvo zaprosilo predsednika Zveze za telesno kulturo Slovenije Janeza Zemljariča za krajši razgovor.

● Ali bo to prvi poizkus našega najvišjega telesnokulturnega foruma v Sloveniji, da izdela in se zedini za prioriteto listo športnih panog?

Kolikor mi je znano ne bo to samo prvi poizkus v Sloveniji, temveč celo prvi tovrstni korak v svetu sploh. O prioritetni lestvici se sicer pri nas pogovarjamo že leto dni, sedaj pa smo se lotili tega vprašanja načrtno. Angažirali smo »teren« in pa vse naše najpomembnejše telesnokulturne institucije: od visoke šole, centra za vzgojo kadrov in tja do vseh komisij naše zveze, da bi rešili to zares odgovorno nalogo čim bolje. Mislim pa, da ni potrebno še posebej poudarjati, da smo iz leta v leto že nekako avtomatično upoštevali prioriteto listo športnih panog, saj nikoli ni bilo dovolj »kruha« za vse. To je razumljivo. Nekateri športi imajo pač določene prednosti pred drugimi in seveda obratno.

● Kateri je bistveni namen tega koraka?

V bistvu gre za to, da postavimo tiste športne panoge, ki smo jih doslej nekako zapostavljali — predstavljajo pa za našo družbo v marsikaterem pogledu zelo koristno dejavnost — na pravo mesto. Pri tem mislim predvsem na dotacije, vzgojo kadrov in gradnjo objektov. Znanó je na primer, da danes naša skupnost še vedno močno podpira po neštetihih kanalih nekakšne quasi — atraktivne športe in da po drugi strani istočasno zapostavlja športne dejavnosti, ki jih ne bi smela. Skratka, naši interesi se razlikujejo od današnje prakse. S prioriteto listo bomo skušali ublažiti situacijo in dati določenim panogam večji poudarek. Vendar, da se razumemo: pri tem nikakor ne mislimo postavljati visokih pregrad in strogo opredeliti vse naše športe. Sploh ne! Gre bolj za prioritete skupine športov kot pa za lestvico. Rad bi poudaril, da s tem korakom nikakor ne mislimo prekluciti na glavo dosedanje politiko vseh prisojnih forumov v Sloveniji. Listo sestavljamo v prvi vrsti zaradi politike naše zveze! Vendar, glede na to, da sodelujejo pri reševanju tega vprašanja tudi forumi na terenu, pričakujemo, da rezultati ne bodo vidni samo pri nas, temveč tudi v komunah in v končni fazi v organizacijah samih.

● Pa kriteriji...?

No, pri vsej stvari je prav to bistveno vprašanje. Zaenkrat namenoma nismo v naši zvezi

● ČRNOMELJ:

POKAL ZA MNOŽIČNOST

Za letošnje druge delavske športne igre v Črnomlju vlada velik interes. Občinski sindikalni svet in Občinska zveza za telesno kulturo sta razpisala tekmovalce v sledečih športnih panogah: malem nogometu, odbojki, streljanju, keglanju, namiznem tenisu in šahu — ekipno in posamežno. Nepričakovano se je za tekme prijavilo 68 moških in 14 ženskih ekip z več kot 650 tekmovalci. Tekmovanje bo trajalo 4 mesece, zaključek in objava rezultatov ter podelitev pokalov, plaket in diplom

● JESENICE:

KORAK NAPREJ

Kljub pogojem in možnostim, ki jih nudi Gornjesavska dolina in vsa bližnja okolica Jesenic, vprašanje rekreacije na Jesenicah še ni rešeno. Zato si je Občinski sindikalni svet dal nalogo, da reši v bližnji prihodnosti vprašanje rekreacije in oblikuje nekakšno telo, ki bo vodilo in usmerjalo politiko rekreacije na celotnem področju komun. Precejšen delež zaslug pri reševanju tega aktualnega problema gre sindikalni organizaciji, že zato, ker je uspeła vnesti vprašanje podpore rekreativne dejavnosti

postavljali še nikakršnih meril, saj bi v tem primeru avtomatično že na samem začetku izključili določene športne panoge. Mnenja smo, da je pri tej zahtevni nalogi potrebna široka konzultacija. Zveza je v tem pogledu samo nakazala nekatere možnosti. Ker pa bo kriterijev za sestavljanje prioritete lestvice zelo veliko, bomo morali tudi pri kriterijih vrednotenja posameznih športov upoštevati določeno prioriteto. Prav kriteriji bodo predstavljali namreč nekakšne klešče, s katerimi se bomo lotili stvari v končni fazi.

● Kdaj bo čutili rezultate prioritete lestvice?

Delo, ki smo si ga zadali, predstavlja vsekakor določen odraz današnje stopnje razvoja. Kot že povedano: danes vključuje naša zveza kar 32 strokovnih zvez, oziroma športov, za katere vlada med ljudstvom določen interes. Seveda, za nekatere večji, za druge spet

manjši. In ker imajo določeni športi očitne prednosti pred drugimi, družba pa nima toliko sredstev, pa tudi ne interesa, da bi stimulirala vse enako, se je praksa prioritete uveljavljala v določeni meri že doslej. Na primer pri dotacijah, gradnjah, vzgoji strokovnjakov itd. Še bolj pa bo to prišlo do izraza v naslednjem obdobju. Končna napoved prvih rezultatov prioritete lestvice bi bila danes malce težka. Proces bo vsekakor postopen.

● Dejali ste, da imajo nekateri športi določene prednosti pred drugimi...?

Vsekakor. Pričakujemo, da bodo na primer atletika, smučanje, plavanje in še nekatere druge športne discipline na vrhu prioritete lestvice, da pa bo na primer nogomet zdrsnil nekoliko navzdol. Gre za to, da bolj kot doslej podpremo aktivne športe, atraktivne predstave pa prepustimo koristnikom. V bistvu na zvezi nismo proti nogometu in njemu sorodnim športom. Ni pa v redu, da take dejavnosti intenzivno podpiramo, istočasno pa dopuščamo, da životarijo nekatere vsestransko koristne športne panoge. Vsekakor bo prej ali slej moralo priti do tega, da se bodo športi, ki jih gojimo izključno samo za gledalce, postavili na svoje noge. Če obstaja zanje močan interes, potem ga naj zainteresirani, oziroma koristniki, tudi vzdržujejo. Današnja praksa, da nlačujejo dolg vsi, namreč ni pravilna, še manj pa potrebna.

A. ULAGA

JESENIŠKI PLANINCI
SE JEZIO

NA RAČUN POČASNEGA REŠEVANJA URBANIZMA

Kdor je že bil v italijanskih Dolomitih, gotovo pozna grupo Sella in štiri čudovite gorske prehode okoli nje. Tu je speljana še lepša asfaltna cesta. Nekaj takega imamo tudi pri nas, ki je morda turistično še bolj atraktivno toda še ne dovolj obdelano. Gre za tri dežele in tri gorske prehode. Prva od dežel je Italija, potem Jugoslavija in Avstrija. Prehodi pa so po vrsti Predil, kot osrednji Vršč in končni Koren. Za turista in vsakega planinca kaj mikavna tura.

Prav čez Vršč potuje letno v obe smeri nad 150.000 turistov, od tega 30 do 40 tisoč inozemcev. Ob najhujšem navalu je na Vršču prava gneča. Tu se začne zgodba z žalostnim koncem za jeseniške planince.

Kot je znano, planinsko društvo Jesenice gradi na Vršču nov Tičarjev dom. Pri denarju se je spet zataknilo. V banki imajo jeseniški planinci vloženo prošnjo, za odobritev 26 milijonov dinarjev posojila, da bi lahko normalno nadaljevali z gradnjo. Ta denar jim le obljublja in sploh vse njihove prošnje rešujejo s polzevo hitrostjo in zraven še s sto in sto izgovori. V ilustracijo, da je to res, samo droben primer:

Da bi vsaj delno ublažili gnečo z avtomobili na prehodu čez Vršč, so jeseniški planinci hoteli prostovoljno zgraditi, oziroma povečati že obstoječi parkirni prostor. Ker je teren, kjer naj bi razširili parkirni prostor dva metra že na področju tolminske občine, so razumljivo poslali prošnjo na občinsko skupščino v Tolmin. Dobili so odgovor, da občinska skupščina za to ni pristojna, da o tem lahko odloča le okraj Koper. Toda tudi tu so ostali praznih rok. Samo v Ljubljani lahko o tem odločijo, so dobili odgovor. Jeseničani niso hoteli odnehati, zato so šli z vso dokumentacijo v Ljubljano. Tu so jim rekli: nič ne bo, ker za področje Vršča še ni izdelan urbanistični načrt. S tem je bilo vse povedano. Kdaj bo urbanistični načrt gotov, ali čez tri ali štiri leta, ni zanesljivo. Dejstvo je, da so jeseniški planinci pokazali dobro voljo in bi za to žrtvovali tudi okoli 250.000 dinarjev itd.

To je ponoven dokaz, kako posamezne stvari še zmeraj gledamo neživiljenjsko. Prav je, da se izdela urbanistični načrt in se gradi po njem. Se vedno pa bo napak, da se številni turisti, ki potujejo čez Vršč, teh je vsako leto več, ne bodo ustavljali na Vršču, kjer preprosto nimajo kam parkirati vozil. In drugič, če bi se že ustavljali, kje naj bi potrošili denar, ko Tičarjev dom pod takimi okolnostmi še zlepa ne bo zgrajen.

Za čas, ko še ne bo urejen urbanistični načrt za področje Vršča, bi se dalo tudi s takšno ali drugačno improvizacijo marsikaj urediti. Trije prehodi: Predil-Vršč-Koren bi dobili še večji turistični pomen.

● OBSS BREŽICE:

Igre v spomin na »Brežiško četo«

Komisija za delavske športne igre pri občinskem sindikalnem svetu Brežice je organizirala v sodelovanju z občinsko zvezo za telesno kulturo športna tekmovanja med sindikalnimi podružnicami v počastitev občinskega praznika, ki ga praznuje brežiška občina vsako leto 28. oktobra, v spomin na »Brežiško četo«.

Čeprav je bila organizacija tekmovanja dobra, je sodelovalo le 15 sindikalnih podružnic: »Prevoz«, Rudnik Globoko, IMV Novo mesto-obrat Brežice, Tovarna pohištva Brežice, Vojna pošta Bregana, skupščina občine Brežice, trgovsko podjetje »Krka«, Kmetijsko gozdarsko podjetje, Kmetijska zadruga,

ga, Dekorles, Agroservis, Trgovsko podjetje »Ljudska potrošnja«, postaja Ljudske milice, Osnovna šola Cerklje in Bolnica Brežice.

Da je bila udeležba sindikalnih podružnic tako majhna, so vzroki verjetno v nezainteresiranosti in nepriljubljenosti športnih aktivov. Take podružnice bomo poskušali v našem nadaljnjem delu pritegniti k sodelovanju, ker z delavskimi športnimi igrami ne mislimo prenehati po končani proslavi občinskega praznika, temveč bomo skušali nadaljevati s takšno obliko dela, ki je potrebna delovnemu človeku ne le samo zaradi zdravja, temveč tudi zaradi razvedrila.

Pred dnevi so spet oživele ledene plošče

Kdo od nas se ni učil biologije? In čeprav nerad. Del te lepe prirodoslovne znanosti postaja vse bolj popularen, ali če hočete, dobiva državljanske pravice. Gre za botaniko, znanost, s pomočjo katere polni človek direktno ali indirektno (preko loncev in kozic) svoj želodec.

Človek je biljke, je in ne razmišlja. Biljke seveda čutijo pa razmišljajo.

Biljke so premišljevale, premišljevale in molčale, molčale so stoletja (samo včasih so malo dvignile glave) in pred nedavnim so (verjetno zaradi prestopnega leta), sklicale zborovanje.

Predsedujoči na zborovanju (pšenica — naš vsakdanji kruh) je prvi povzdignil svoj glas:

»Tovarišice in tovariši,

položaj, v kakršnem smo, je kristalno jasen. Ljudje se množijo in množijo. Isto velja tudi za nas (čeprav smo v zadnjem času po podatkih zavoda za statistiko v stagnaciji), toda, če ščitijo ljudje svoje interese, zakaj bi potem ne ščitili tudi mi svojih.«

— Tako je, spontano odobravajo pristotni.

— Jaz mislim, tovariši, povzame sončnica, — da imam najtežjo življenjsko nalogo. Znano je, da se obračam k Soncu in si resnično prizadevam za boljši zarod. In kaj

BILJKE

se dogaja, kadar rodim? Spremenijo me v olje. Pa cenijo ljudje olje? Ne. In zakaj vse to, vprašujem? Jasno. Zato, ker so cene olja nizke.

Nastane molk, nakar se oglasi pesa.

— Znano vam je, da delajo iz mene sladkor. Vsi vedo, da če nekatere osebnosti enostransko usmerjamo, pomeni to v nekem smislu nazadovanje za to osebnost. Ne vem, čemu bi moral biti sladkor vedno sladak. Konec koncev, zakaj ga ljudje toliko jedo. Zboleli bodo za sladkorno boleznijo, sladkorna bolezen pa škoduje celotni družbi.

Nekoliko nervozno se ponovno oglasi pšenica:

»Poprečen človek poje v svojem življenju okoli dvajset ton kruha. Zamislite se nad tolikšnim uničenjem moje osebnosti. Bili so časi v zgodovini človeštva, ko kruha sploh niso poznali. A živeli so kljub temu. Umrljivost je bila sicer večja, pa je bilo manj bolezni.«

Za besedo prosi krompir in opozori na dejstvo, da živi pod zemljo, povedati hoče, da živi v temi.

Paradižnik predlaga, da bi iznašli neko tehnično sredstvo za rešitev krompirjevega problema. Krompirju bi lahko napeljali električno.

Predsedujoča pšenica prekine diskusijo, kar opraviči prvič, s podražitvijo električne energije, drugič pa, s pomankanjem finančnih sredstev.

Cesen in čebula se v duetu zaperstavita, takšnemu apriornemu stališču:

— Če že, kakor pravi krompir, živimo v temi, bi morali zato dobiti nadomestilo.

— Ne moremo vsega na enkrat, povzame pšenica, vendar predlagam, da pošljemo z našega zborovanja ljudem pismo, da bodo videli, kaj vse nas teži.

Predlog so navzoči soglasno sprejeli. Pšenica prebere, že prej sestavljeno pismo:

»Dragi ljudje,

da nas ne bi povsem uničili (dokler ne rešite vprašanja naše gojitve in napredka), predlagamo, da dvignete cene, ker nas boste s tem zaščitili. Verjetno se boste nad našim predlogom tudi vi zamislili.«

Potem so se razšli in po nekaj dneh prispe od ljudi človeški odgovor:

»Dragi rod plemenitih biljk človeške prehrane,

po prejemu Vašega pisma smo dolgo razpravljali. Ugotovljamo, da so Vaše želje upravičene zato bomo, toda na Vaš predlog, zvišali cene nekaterim družinam Vašega rodu.«

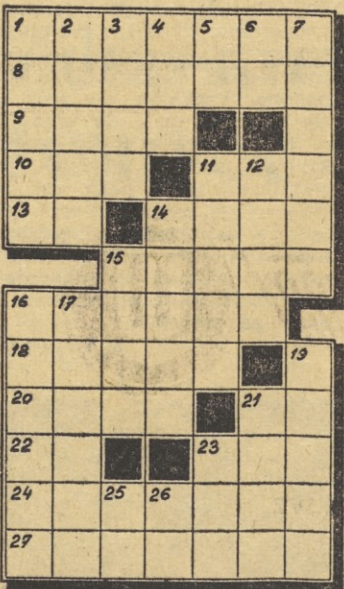
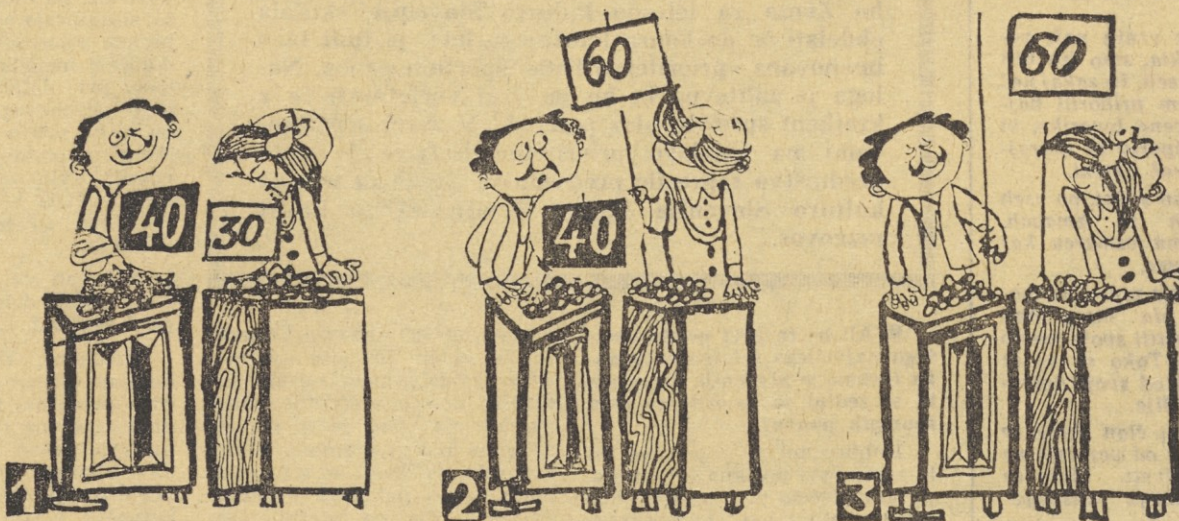
MOMA MARTINOVIC

Za razvedrilo in kratek čas

KRIMINALNI ROMAN V NADALJEVANJIH

Križanka

Vodoravno: 1. roženina, glavna snov, iz katere sestoji

rogovje, 8. letna vzdrževalnina vladarske hiše, 9. ločilo, 10. luka v Izraelu, 11. gradbeni material, 13. egipčanski bog, 14. zdravljenje (množ.), 15. vrag, hudič, 16. ognjeniško žrelo, 18. žamet, 20. reka v Angliji, 21. okrajšava za »tega meseca«, 22. ital. predlog, 23. rimska boginja jeze, 24. kompresorju podobna naprava, ki jo uporabljajo v rudnikih za prezračevanje ro-
vov, 27. ravna površina.

Navpično: 1. zajedalec, ki napada sadno drevje, 2. pripovedništvo, 3. mlinski žleb, 4. žensko ime, 5. kazalni zaimek, 6. jugosl. otok, 7. priimek norveškega polarnega raziskovalca (Fridtjof), 11. priimek začetnika nemške reformacije (1483—1546), 12. državna blagajna, 14. vrsta bombažne tkanine, 15. slatina, 16. geometrijsko telo, 17. časopis, obzornik, 19. del pohištva, 21. prestol, 23. hoditi, 25. začetnici imena in priimka belgijskega pesnika (»Svetle ure«, »Začarana polja«), 26. začetnici priimka in imena utemeljitelja heliocentrične teorije (»O gibanju nebeskih teles«, 1473—1543).

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS

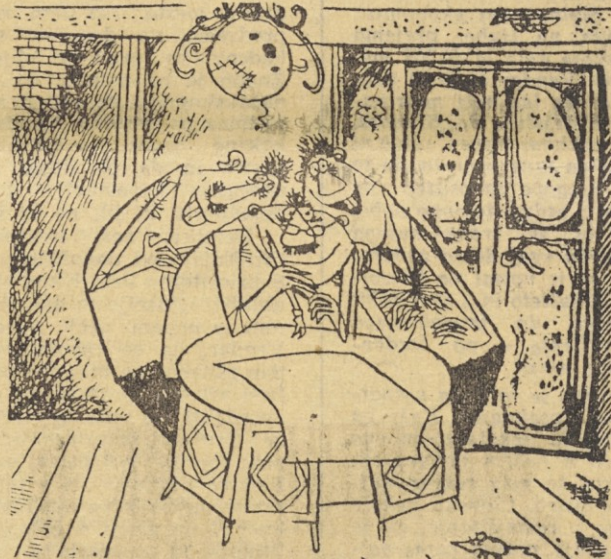
Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

OČIVIDNO

— Grem, sit sem že tega podjetja ...

POROČILO

— »...in tako dosega naše podjetje vsak dan čudovite, sijajne in veličastne uspehe.«
— Ti, ali ne bo izpadlo malce preveč pretirano?
— Potem pa napiši: »Vsak drugi dan ...«

Sporod RTV Ljubljana za teden od 12. do 18. novembra 1964

ČETRTEK

12. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — Ledena doba in njeni sledovi — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Nekaj domačih viž in napevov — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Opoldansko srečanje z Gershwinom — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Iz repertoarja ansambla ljubljanske Opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Igra vam kmečka godba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 »Odkočno deska« — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Od preludija do nokturna — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Nočni komorni koncert sodobne glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK

13. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Orkestralna paleta popularne domače glasbe — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Pihalna godba RTV Ljubljana — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi slovenskih skladateljev — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj domačih in instrumentalnih izvedbi — 12.30 Vokalni in instrumentalni odlomki iz oper — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Pojte z nami... — 14.35 Beethoven v variacijskih stavkih — 32 variacij v c-molu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Grške narodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Arena za virtuozne — 20.30 Tedenski zunanji politični pregled — 20.40 Kako aranžiramo — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.10 Zbrane Mozartove tenorske arije

SOBOTA

14. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.05 Poje oktet bratov Pirnat iz Mengša — 8.25 Melodije za razvedrilo — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Pojte z nami... — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene šole Tržič — 9.45 Zvočne miniatüre — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Opoldanski domači pele mele — 12.30 Slovenski romantični samospievi in še kaj — 13.15 Obvestila poročajo vam... — 14.05 Iz oper jugoslovanskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 KUD »Stane Zagar« iz Kroke in Zenski kvartet kluba koroških študentov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Grekov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 »Izložbeno okno« — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 »Mladi za mlade« — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijetni konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA

15. novembra

6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.30 —6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — M. Sušmel: Tisti iz sosednjega pločnika — 8.42 Iz mladinske glasbe — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. Filipič in Franc Koren, na harmoniko spremlja Avgust Stanko — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 17.30 Humoreska tega tedna — 18.30 Sporod komorne in solistične glasbe — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V nedeljo zvečer — 21.00 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni komorni koncert skladb slovenskih avtorjev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK

16. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Za mlade radovedneže — Filmske kamere v Kržiži jami — 9.10 Zaplešimo in zapojmo! — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.05 Pred domačo hišo — 12.30 Virtuoza glasba, jugoslovanska in tuja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Zabavne melodije — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena krizanka št. 3 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Narava in človek — 19.30 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zabavne melodije v izvedbi slovenskih solistov — 20.40 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK

17. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Ansambel Borisa Kovarčiča in Trio Vitača Ahacića, pojeta Stanka Kovarčiča in Danila Čadež — 8.25 Nekaj zvočnih lahke glasbe — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — Jeklo in gora — 9.25 Trije operni dueti — 9.45 Zvočne miniatüre — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Poslušajmo ruski državni ansambel — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 V tokrek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital violonista Dejana Bravničarja — 20.20 Radijska igra — 20.55 Dunajski simfonični igrajo Brucknerja — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni simfonični koncert z deli jugoslovanskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA

18. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.05 Pisan svet pravljic in zgodb — Tri pravljice iz knjige s Poti v deveto deželo — 9.10 Orkester harmonik »Svoboda« Sentvid — 9.25 Domači pele mele — 9.45 Med domačimi in tujimi solistkami — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Odlomki iz jugoslovanskih oper — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Jeklo in gora — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Tako poje naša dežela — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Koncert zbora JLA — 20.20 Melodije jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 20.40 Wolfgang Amadeus Mozart: Così fan tutte, radijska priredba opere — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz s plošč — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje